Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 51 (1597) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 21 СНЕЖНЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл.

На здымку злева направа: акадэмік Дзмітрый Ліхачоў, намеснік дырэктара Дома Савецкай культуры і навукі Любім Капыленка (паказвае беларускую кнігу з тэкстамі „Слова“) і акадэмік Іван Навуменка.

Фота Е. Сломкі

ІВАН НАВУМЕНКА Ў ВАРШАВЕ

З нагоды 800-годдзя славутага помніка старарускай літаратуры „Слова пра паход Ігаравы“ прыехалі ў Польшчу вядомы даследчык літаратуры Кіеўскай Русі акадэмік Дзмітрый Ліхачоў і віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР, папулярны беларускі празаік і літаратуравед Іван Навуменка. Дзевятнаццатага лістапада ў Доме Савецкай культуры і навукі ў Варшаве адбылася ўрачыстая акадэмія, у якой узяло ўдзел больш чым шэсцьсот слухачоў. Падчас гэтай акадэміі быў прачытаны варшаўскімі акцёрамі пераклад „Слова пра паход Ігаравы“ на польскую мову, зроблены Ю. Тувімам. Пасля гэтага выступілі з дакладамі, прысвечанымі „Слову“, Іван Навуменка і Д. Ліхачоў. Навуменка прачытаў даклад, які ён падрыхтаваў у сааўтарстве з прафесарам Алегам Лойкам. Дакладчык схарактарызаваў „Слова“ на фоне беларускай літаратуры, а пасля перайшоў да вельмі цікавых рэмінісцэнцый, звязаных з уплывам „Слова“ на беларускую сучасную літаратуру і асабліва на творчасць Янкі Купалы і Якуба Коласа. Дарэчы, Янка Купала быў першым беларускім перакладчыкам „Слова“ на сучасную беларускую мову. Акадэмік І. Навуменка грунтоўна спыніўся на гэтай праблеме, кранаючы заадно і справу апошняга перакладу „Слова“ на беларускую мову зробленага Рыгорам Барадуліным. Пры нагодзе І. Навуменка прадставіў сабраным вельмі цікавую беларускую кнігу, у якой змешчаны арыгінальны тэкст „Слова“, а таксама пераклады Купалы і Барадуліна. Падчас урачыстасці быў уручан Навуменку залаты ганаровы знак ТППР.

На другі дзень Іван Навуменка сустрэўся на факультэце русістыкі і прыкладной лінгвістыкі Варшаўскага універсітэта са студэнтамі і выкладчыкамі Кафедры беларускай філалогіі. Беларускі пісьменнік і вучоны расказаў аб структуры Акадэміі навук БССР, аб Беларускім дзяржаўным універсітэце, дзе ён многа гадоў працаваў выкладчыкам, і аб сваёй творчасці. Падкрэсліў, што яго жыццёвы шлях пралёг, між іншым, і праз польскую зямлю. Было гэта ў

(Працяг на стар. 5)

* * *

Якія ночы за акном!..
Я ведаю — табе не спіцца.
Бо нічасця нашага сініца
Звініць —
Ей не забыцца сном...

Алесь Пісарык

ПОГЛЯДЫ

НЕ ПАДДАМОСЯ!

„Ніва“ гэта адна з рэдкіх газет, у якой друкуюцца дасканалыя матэрыялы, часта напісаныя простымі людзьмі. Такіх газет, будучых трыбунаю простага чалавека, праўду кажучы, мала ёсць у нашай краіне. „Ніва“ даступная кожнаму, кожны мае рэальную магчымасць выказаць сваё слова, свае думкі і прапановы на яе старонках. Рэдакцыя „Нівы“ — гэта нашы людзі, і яны не робяць аніякіх перашкод у тым, каб усялякі чалавек змог браць публічны голас у ёй. Трэба дадаць, што дзякуючы чытанню ды пісанню ў „Ніву“ — шмат хто з беларусаў навучыўся пісаць на літаратурнай беларускай мове. Адзін з нашых добрых людзей, Васіль Петручук, дзякуючы „Ніве“ і толькі „Ніве“ стаў пісьменнікам, выдае свае кніжкі.

Калі кніжку Петручука „Пожня“ пераклалі на польскую мову, дык трэба думаць, што яна сапраўды мае вялікую вартасць не толькі для беларусаў, але і палякаў. Ее прыгожа выпусціла ў свет варшаўскае выдавецтва „Чытэльнік“ вялікім дваццацітысячным тыражом. Калі б гэта была дурная кніжка, то яе не толькі ніхто не выдаў бы ў Беластоку, але нікому не прыйшло б і ў галаву яшчэ перакладаць у Варшаве. Гэта факт! Альбо наш слаўны Сакрат Яновіч. Ён жа і электратэхнік па сваёй першай прафесіі, а глянь-це: стаў не толькі вядомым, але і слаўным аўтарам сваіх беларускіх кніжак, якія ўсе да апошняй перакладзены палякамі на іхнюю мову ды яшчэ і за

(Працяг на стар. 4)

АБ ЦЭНАХ КНІЖАК

У пачатку лістапада давялося мне выступіць у тэлебачанні і сказаць тое-сёе аб перакладах польскай літаратуры на мовы народаў Савецкага Саюза. І вось пасля гэтага майго, можна сказаць, сімвалічнага выступлення, бо трывала яно ўсяго дзве мінуты, раскудахтаўся мой тэлефон. Пачалі званіць знаёмыя, віншаваць, захапляцца, апрабаваць. Многія зрабілі гэтае ж самае, сустрэўшыся са мною на вуліцы, ва універсітэце, у цягніку і нават на далёкай Беласточчыне. Зрабілася мне зноў сумна. Абуралася маё сэрца па той прычыне, аб якой я ўжо калісьці пісаў. Чаму гэта, пытаў я сам сябе зноў, ніхто і ніколі, сустрэўшы мяне, не гаворыць нават слова аб маёй творчасці, а так бурна рэагуе на маё двухмінутнае выступленне ў тэлебачанні? Якую ж рэмінісцэнцыю насоўвае гэтае здарэнне? Вельмі простую: тэлебачанне з'яўляецца сёння сапраўдным гігантам і, калі хтосьці марыць аб папулярнасці, павінен усімі сіламі пхацца на экран.

Хачу, аднак, сёння затрымацца не над тым, што я сказаў у тэлебачанні, а над тым, чаго не сказаў. А гаворачы больш дакладна, над тым, што я сказаў, але з чаго фахоўцы з тэлебачання так многа выразалі, што, мабыць, ніхто з гледачоў нават і не заўважыў, што нешта там было выразана. А было выразана наступнае: Zwracam się z tego miejsca do tych ludzi, którzy mają decydujący głos w sprawie ustalenia cen na książki polskie sprzedawane w ZSRR i książki radzieckie sprzedawane w Polsce i w ogóle na ceny wszelkich książek. Posłużę się przekonywającym przykładem. Oto dwa tomy z trzydziestotomowego wydania dzieł Dostojewskiego w języku rosyjskim, które kupuję od 1972 roku po dzień dzisiejszy. O ile za pierwszy tom Dostojewskiego kupiony w 1972 roku zapłaciłem niecałe dwadzieścia złotych, to za kupiony przedwczoraj 29 tom tego pisarza zapłaciłem 370 złotych. To znaczy, że cena tomu Dostojewskiego wzrosła o 2000 procent. To samo dotyczy cen polskich książek sprzedawanych w ZSRR. Jeżeli nie powstrzymamy procesu gwałtownego podnoszenia cen książek, to uruchomimy wielce niepożądany proces zmniejszającego się zainteresowania książką polską w ZSRR i książką radziecką w Polsce".

Як я ўжо напісаў, гэты фрагмент быў выразаны. Няхай сабе. Бяда аднак у тым, што праблема ўсё больш растучых цэн кніжак засталася. Два гады таму назад выйшаў том рускіх казак у маім перакладзе на польскую мову, з маім уступам. Кніга называецца „Mocarni czarodzieje" і каштуе 300 злотых. Мая сястра Люба з Бандароў чытае ўсе мае пераклады. На працягу тыдня прачытала таксама „Mocarnych czarodziei". Чытала памаленьку і вельмі далікатна абыходзілася з кніжкай. Нягледзячы на гэту далікатнасць, праз тыдзень хрыбет ад кніжкі зусім адваліўся і давялося яго прыклейваць пластырам. Дзеці, як вядома, наогул абыходзяцца з кнігамі больш бесцырымонна, чым дарослыя. Думаю, што ў тых экземплярах „Mocarnych czarodziei", якія чыталі дзеці, хрыбты адваліліся пасля двух-трох дзён. Падумайма, культурны прадукт — кніга, які павінен быць разлічаны, як гэта было ў мінулым, на сотні гадоў, распадаецца пасля трох дзён. Якую апінію такі факт выстаўляе і друкарам, і рэдактарам, і нашай тэхніцы і ўвогуле нашай дзяржаве? Апінію вельмі дрэнную. А прынцыпы павінны быць вельмі простыя: за салідную суму грошай трэба даць чытачу салідную кніжку.

Алесь Барскі

МІНСК

У Мінску 15 лістапада адбылася шостая справаздачна-выбарная канферэнцыя Беларускага аддзялення таварыства савецка-польскай дружбы (ТСПД), якая падвяла вынікі работы за 1981—1986 гады, намеціла перспектывы далейшага развіцця сяброўскіх і культурных сувязей беларускай і польскай грамадскасці.

Дакладчык — намеснік старшыні праўлення аддзялення, дырэктар Інстытута гісторыі АН БССР П. Ц. Петрыкаў, выступіўшыя дэлегаты расказалі аб рабоце, якую праводзяць актывісты таварыства, знаёмячы польскі народ са знешне-палітычным курсам Савецкай дзяржавы, рашэннямі XXVII з'езда КПСС, дасягненнямі працоўных Беларусі па іх выкананню, а грамадскасць Беларусі — з поспехамі Народнай Польшчы ў сацыялістычным будаўніцтве. У справаздачны перыяд створана 36 новых пярвічных арганізацый ТСПД. З поспехам прайшлі ў Польшчы Дні беларускай літаратуры, Дні Савецкага Саюза на прыкладзе Беларускай ССР. У Беларусі адбыліся мерапрыемствы, прысвечаныя юбілейным датам у жыцці польскага народа.

Канферэнцыя выбрала новы састаў праўлення Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы. Яго старшынёй зноў стаў Максім Танк.

ГОМЕЛЬ

Клуб аграномаў гаспадарак, якія змагаюцца за дасягненне ўраджайнасці ў сто цэнтнераў збожжа з гектара, створаны ў Гомельскай вобласці. У яго ўвайшлі не толькі спецыялісты перадавых калгасаў і саўгасаў, наватары збожжавай нівы, але і вучоныя рада вядучых сельскагаспадарчых інстытутаў рэспублікі, прадстаўнікі прадпрыемстваў, якія пастаўляюць сваю прадукцыю аграпрому.

Ініцыятарамі стварэння клуба выступілі хлебаробы Жыткавіцкага раёна, дзе многія гаспадаркі сёлета сабралі ў сярэднім па 50-60, а на асобных участках па 80-90 цэнтнераў збожжа з гектара.

МАГІЛЁЎ

Станцыя па запраўцы аўтамабіляў прыродным газам уступіла ў строй у Магілёве. Яе праектная магутнасць — пяцьсот запраўак у суткі. На новае, больш таннае паліва ў горадзе пераводзяцца грузавікі дзвюх марак — „Зіл-130" і „Газ-52-53". Адной запраўкі дастаткова на 160-180 кіламетраў прабегу.

Пераход са звычайнага гаручага на газ толькі ў маштабах адной запраўчнай станцыі сэканоміць народнай гаспадарцы звыш паўмільёна рублёў у год. Большы тэрмін будуць служыць рухавікі аўтамашын, зменшыцца расход змазачных маслаў. Ды і чысцей стане гарадское паветра, таму што выкід адпрацаваных газаў скарачаецца ў некалькі разоў.

Цяпер у Магілёве будуецца другая станцыя такой жа магутнасці.

ВАЎКАВЫСК

У Ваўкавыскім раёне ў вытворчым аб'яднанні „Ваўкавыскцэментнашыфер" адкрыты прафілакторый. Размешчаны ён у лесе, непадалёку ад ракі Рось, за якой раскінуў свае карпусы санаторый з такой жа назвай. І прыгожа, і, што таксама немалаважна, да заводскага пасёлка рукой падаць — менш за тры кіламетры.

Гэта вельмі зручна, не трэба многа часу на дастаўку людзей з работы ў прафілакторый. Зрэшты, тут можна і водпуск праводзіць. Умовы для гэтага не горшыя, чым у любым доме адпачынку. Утульныя пакоі з добрай мэбляй на двух чалавек. Найноўшай тэхнікай аснашчаны лячэбныя кабінеты. Адпачываючыя могуць прайсці тут курс фізіятэрапіі, займацца лячэбнай фізкультурай, прымаць разнастайныя ванны, да іх паслуг стаматалагічны кабінет.

Першы заезд у прафілакторый прадставілі ветэранам вайны і працы. А ўвогуле разлічана, што на працягу двух год у ім змогуць пабываць практычна ўсе працаўнікі калектыву. На будучы год намячаецца расшырэнне прафілакторыя. Тады ён зможа прымаць удвая больш адпачываючых, прычым не толькі цэментнікаў, а і працаўнікоў з іншых ваўкавыскіх прадпрыемстваў.

СПОРТ

Вольная барацьба. Зборная СССР у сёмы раз запар выйграла Кубак свету па класічнай барацьбе, розыгрыш якога праводзіўся на гэты раз у Чыкага. У заключным матчы савецкія барцы перамаглі гаспадароў дывана-зборную ЗША з лікам 10:0. У ліку пераможцаў — спартсмен з Віцебска Ігар Канытін.

КАЛІ ХОЧАШ СТАЦЬ ШПІЁНАМ...

Яшчэ гадоў пяць-дзесяць назад, у часы разрадкі, прафесія шпіёна лічылася за акіянам адной з самых ганебных. ЦРУ з цяжкасцю вербавала сабе новых супрацоўнікаў. Але, як кажуць, усё цячэ, усё змяняецца. Як піша італьянскі часопіс „Панарама", у 1985 годзе заявы аб прыёме ў Цэнтральнае разведвальнае ўпраўленне падалі 150 тысяч чалавек, што ў дзесяць разоў перавышала патрэбнасці. А ўступныя экзамены вытрымалі толькі каля 1 працэнта з іх.

Тысячы няўдачнікаў, якія сталі і бачылі сябе суперменамі з кольтамі за пазухай і туга набітымі кашалькамі, упалі ў адчай. Але нечакана папулярная газета „Маямі геральд" працягнула ім выратавальную саломінку. „Хочаш стаць добрым шпіёнам? — гаворыцца ў аб'яве, надрукаванай тут нядаўна, — прыходзь да нас і навучышся!"

Аўтар аб'явы — добра вядомы ў Злучаных Штатах Гордан Лідзі. Побач з яго імем можна было б каля тузіна разоў паставіць слова „былы" — былы адвакат, былы супрацоўнік ФБР, былы акруговы пракурор, былы саветнік Белага дома, былы... зняволены. У свой час ён аказаўся ўблытаны ў сумна вядомую Уотэргейцкую справу і некалькі гадоў правёў у турме. Цяпер Гордан Лідзі вырашыў стварыць нешта накшталт пачатковай школы шпіянажу.

Двухтыднёвы курс навучання ў яго ўстанове каштуе 2.700 долараў. Тут вучаць ілгаць і выкручвацца, уціраццa ў давер'е і красці, страляць з розных відаў зброі і ўстанаўліваць хітрамудрыя зарады, маскіруючы іх пад дзіцячыя цацкі і г.д., рабаваць і насільнічаць, калечыць і забіваць...

У разважных людзей вучэбная праграма гэтай установы выклікае агіду і абурэнне. Але Гордан Лідзі і яго кампаньёны перакананы: „Гэта адзіная сур'ёзная школа ў Злучаных Штатах. Мы рыхтуем людзей, здольных на ўсё".

На ўтрыманне трох шпіёнскіх ведамстваў — Цэнтральнага разведвальнага ўпраўлення, разведвальнага ўпраўлення міністэрства абароны, агенцтва нацыянальнай бяспекі — ЗША трацяць штогод 24 мільярды долараў. А вынікам тайных аперацый спецслужбаў за пасляваенны перыяд сталі 3 мільёны загінуўшых, каля 5 мільёнаў калек.

Найбольш здольныя са шпіёнаў пад выглядам дыпламатаў, эканамічных саветнікаў, журналістаў і да т.п. будуць рыскаць па краінах і кантынентах, раздуваючы ачагі напружанасці ў гарачых пунктах планеты, раздзімаючы вятры халоднай вайны. Астатнім знойдзецца нямала работы і дома.

Нядаўна ў кангрэсе ЗША падрыхтаваны даклад, у якім гаворыцца, што 85 камп'ютэрных сістэм дзень за днём, гадзіна за гадзінай сочаць за 114 мільёнамі амерыканцаў, на якіх складзены падрабязныя дасье. На службу шпіянажу пастаўлены навейшыя дасягненні навукі — сачэнне вядзецца з дапамогай тэлевізійных сістэм, інфрачырвоных сістэм начнога назірання, мініяцюрных перадатчыкаў, электронных датчыкаў і г.д. Падслухоўваюцца звычайныя тэлефонныя размовы і размовы, якія вядуцца праз штучныя спадарожнікі, перахопліваюцца дакументы, перадаваемыя па кабелю.

І. А.

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

„АТРАСІНЫ'86" У БЕЛАСТОКУ

У пятніцу 14 лістапада беларускія студэнты з Беластока арганізавалі свае чарговыя, шостыя ўжо атрасіны студэнтаў першага курса. Арганізавалі іх у пераважнасці студэнты другога курса. Неяк ужо традыцыйна другакласнікі „атрасаюць" сваіх малодшых сяброў. Ну, зразумела, што з дапамогай больш вопытных старэйшых сяброў: Яраслава Зайкоўскага, Багдана Сіманенкі, Дануты Мароз, Міраслава Пякарскага. Гэтыя дзве апошнія асобы вялі ўсё мерапрыемства.

Недзе каля восьмай вечара зала пачала запаўняцца і тут акрамя беластоцкіх студэнтаў можна было пабачыць і студэнтаў з Варшавы, і працоўную моладзь, і навуковых працаўнікоў, і прадстаўнікоў ГП БГКТ, і дзеячоў на ніве беларускай культуры, літаратараў. Усяго каля 450 асоб. Дарэчы, вядомы ўсім Сакрат Яновіч выступіў з кароткай прамовай да прысутных, у якой заклікаў моладзь працягваць надалей гэтага тыпу беларускія мерапрыемствы. Залу ўпрыгожвалі словы Ф. Багушэвіча з прадмовы да „Дудкі беларускай": „Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не памерлі".

Пасля выпрабавальнага экзамена студэнты-першакурснікі склалі прысягу. Вось словы, на якія яны прысягалі:

Я, прыняты ў рады беларускіх студэнтаў, прысягаю:

— памятаць і шанаваць мову бацькоў;

— не забываць аб сваім нацыянальным паходжанні, пазнаваць і развіваць культуру нашага народа, шанаваць традыцыі продкаў;

— удзельнічаць у культурным і грамадскім жыцці студэнтаў беларускай нацыянальнасці і дапамагаць у яго развіцці;

— многа працаваць над пашырэннем сваіх ведаў і развіццём сваёй нацыянальнай гордасці;

— сваімі паводзінамі і словамі не прыносіць нам усім сораму, а толькі славу;

— гады студэнцкай дзейнасці плённа выкарыстаць у будучыні.

Потым гулялі аж да світанку пры музыцы вядомага калектыву „Дубіны".

Цяпер прапаную вашай увазе выказванні некаторых асоб аб гэтым мерапрыемстве.

Андрэй Буслоўскі, першы курс: Я — першакурснік, і словы прысягі запалілі маё сэрца. Буду старацца па меры магчымасцей сваімі ўчынкамі стрымаць дадзенае слова.

Юрка Латышонак, інжынер з Беластока (прыяцель студэнтаў): Атрасіны, іх ідэя мне вельмі падабаюцца. Я тут упершыню. Добра было б, каб сапраўды студэнты не забывалі, на што прысягалі і якія іхнія абавязкі. Здаецца мне, што нягледзячы на ўсялякія перашкоды, зможам як народ заняць сваё пачэснае месца ў вялікай сям'і народаў.

Альжбета Мацкевіч, першы курс: Спадзявалася я, што мерапрыемства, значыць самі атрасіны, будзе даўжэйшым, хаця і такое яно мне вельмі спадабалася. Добра, што гэта беларускія атрасіны, бо мне як пастаяннай жыхарцы Беластока не зашмат трапляецца нагодаў пабываць на сваіх імпрэзах. І хаця я выхавана ў польскамоўным асяроддзі, адчуваю сябе тут вельмі добра. Буду старацца ўключыцца ў дзейнасць беларускіх студэнтаў, мо гэта хутчэй мне дапаможа пазбыцца комплексаў.

Іван Максімюк, працуючая моладзь (былы студэнцкі дзеяч у Варшаве): Ну, вельмі добра выпала, можна пабачыць крыху знаёмых і незнаёмых. Душа радуецца і лунае!

Данута Мароз, чацверты курс, арганізатар: Я як арганізатар бачу ў нашай імпрэзе шмат неда-

(Працяг на стар. 4)

Мастацкую частку „Атрасін" вялі Міраслаў Пякарскі і Данка Мароз.

Кандыдатаў на „Атрасіны" неабходна было адпаведна падрыхтаваць...

А потым танцавалі да самай раніцы — да танца дубілі „Дубіны".

ЗАНАТОЎКА

25 кастрычніка ў Варшаве, у памяшканні студэнцкага клуба „Рывера", адбыўся першы агляд творчасці студэнтаў нацыянальных меншасцей. Такая назва, але па сутнасці быў гэта агляд дасягненняў украінскіх сяброў. Літоўцаў прадстаўляў адзін калектыў з ліцэя ў Пуньску, а беларусаў — група дзяўчат, варшаўскіх студэнтак.

Нашы дзяўчаты заспявалі добра, але відаць было, што ў падрыхтоўку было ўкладзена малавата працы і не хапіла фаховае, кіраўнічае рукі. Усе мы, аднак, пакідаючы вялікую залу „Рыверы", адчувалі недахоп чагосьці. Было неяк крыўдна, але не за тое, што паказаліся мы горш за іншых, але з-за таго, што паказаліся горш, чым маглі.

Асноўных прычын гэтага дзве: першая — гэта дрэнная арганізацыя і недахоп інфармацыі (на жаль, з'ява штодзённая ў нас); другая — гэта адносіны нашых самадзейнікаў да справы. Некаторыя з іх знайшлі нейкія прычыны, каб не прыехаць; іншыя проста адмовіліся, не захацеўшы зляцець з самых высокіх вяршынь мастацтва, каб пацешыць вушы маленькіх.

Усіх захапіў калектыў са школы ў Пуньску. І тут нараджаецца пытанне: чаму ў нашых ліцэях ніхто не змагаецца за тое, каб стварыць нешта падобнае? Тым болей, што пры сельскагаспадарчым тэхнікуме ў Бельску дзейнічаюць „Подляске кукулкі", у якіх беларускія хлопцы і дзяўчаты танцуюць абэркі і мазуркі.

І на канец яшчэ адна заўвага. На аглядзе выступілі два ўкраінскія калектывы, якія выконваюць музыку рок. Не заглыбляючыся ў мастацкія вартасці гэтага жанру, адно можна сказаць, што гэта музыка людзей нашага часу, а ўжо напэўна — музыка, з якой атаясамліваецца вялікая частка моладзі ўсяго свету. І тут зараз хтосьці спытае, што можа быць у такой музыцы нацыянальнага, так як некаторыя пыталіся, напрыклад, пра вокладку апошняга календара (праект Л. Тарасэвіча). Адказ можа быць адзін: на шчасце нічога, апрача таго, што музыку рабілі ўкраінцы, а вокладку — беларус.

Цікава, калі паўстане ў нас першы беларускі калектыў і заспявае пра нашыя сучасныя, цяжкія справы?

Я. Р.

АДКАЗ НА КОНКУРС „ПРЫСУТНАСЦІ"

Два месяцы таму назад аб'явілі мы конкурс і абяцалі адказаць на яго ў снежаньскім нумары нашай старонкі. Абяцанне выконваем. Вось адказы на пастаўленыя пытанні:

1. Янка Здольнік — гэта галоўны герой п'есы Янкі Купалы „Тутэйшыя". Твор быў напісаны паэтам у 1922 годзе. У 1926 годзе першы раз быў пастаўлены ў Мінску. Пасля прэм'еры зняты. Узноўлены яго пастаноўкі ў Беларусі ў апошнія гады.

2. Паэму-казку „Мушка-зелянушка і камарык — насаты тварык" на беларускай мове напісаў геніяльны Максім Багдановіч. У ёй выкарыстаў матыў беларускай народнай песні „Камарык".

3. Галоўным рэдактарам „Нівы" ад самага пачатку па сённяшні дзень з'яўляецца Георгій Валкавыцкі. Першым рэдактарам другога беларускага часопіса — „Сустрэчы" быў Іван Максымюк, а цяпер — Валянцін Сельвесюк.

4. Аўтарам слоў песні „У гушчарах" з'яўляецца беларуская паэтэса Наталля Арсеннева. Маладосць яе прайшла ў Заходняй Беларусі, цяпер жыве ў ЗША.

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 1)

НЕ ПАДДАМОСЯ!

граніцаю перакладаюць яго кніжкі і прыгожа выдаюць (напрыклад, у Лондане). Сёння ён вучоны і разам з тым культурны таксама, нікому зла не зычыць, па-сапраўднаму разважны і мудры з яго беларус.

Я ганаруся сваім земляком дубіцкім, Янам Чыквіным. Ён гэтак жа шмат аддаў свайго таленту справе духа беларускага, стаў вядомым паэтам і перакладчыкам, таксама і вучоным, доктарам навук. Ганаруся я ўсімі, хто любіць наш народ і нашу газету „Ніва"! Асабліва рады я, што ў нас штораз больш — не інтэлігенцыі наогул, але інтэлігенцыі беларускай менавіта, свядома беларускай, а не якойсьці без'языкай, якой усюды добра, дзе ладны грош. Без патрыятычнай інтэлігенцыі няма народа, няма нацыі, няма руху наперад, няма цывілізацыі. Я працую пісьманосцам. У мяне „Ніва" на першым месцы. Я не ўяўляю сабе, каб магло не быць на нашым беластоцкім свеце „Нівы" нашай! Нядаўна адзін з нашых вясковых начальнікаў, хоць сам з простых людзей, цяпер надзьмуўшыся, як той даўні пан з маёнтка, запытаў у мяне з посмехам: колькі я маю падпісчыкаў „Нівы" (?). Кажу яму: шэсцьдзесят, і ўсе гадавыя. — На другі рок не бэндзе тыле, — кажа мне ён. — Чаму ж гэта? — пытаю я. І ён расхадзіўся, залапатаў: бо „Ніва" крытыкуе гміну нашу і таму людзі тутэйшыя перастануць чытаць „Ніву", перастануць выпісваць яе! А я толькі засмяяўся на гэты яго пеўнеў крык. Ён мне, гэты начальнік, чамусьці ўбачыўся нейкім санацыйным яшчэ, хоць ён і не стары, не помнячы напэўна даваення таго.

Я заеўся нарыхтык: на наступны, 1987 год, у мяне, пане начальнік, аж семдзесят чатыры падпісчыкі нашай „Нівы" плюс трыццаць восем выпісалі ў мяне вучні школы. „Ніву" людзі чытаюць усё больш, таму што яна абараняе іх справы, піша пра тое зло, якое перашкаджае ўсім нам жыць па-чалавечы.

Наймацней любяць „Ніву" ў Тафілаўцах. Там ёсць адданыя ёй людзі. Гэта — Пятро Кулік з жонкай Верай, Іван Корч, Грыша Корч, Мікалай Рыбак з прыгожай жонкай Марысяй, Анна Сцепанюк, цётка Анастасія Корч, Іван Тапор і Анна Тапор, Марыся Корч, Аляксандр Джэга, Марыя Галёнка, Надзя Жак, Ніна Галёнка, Іван Дзмітрук і Надзя Дзмітрук, Мікалай і Таня Масальскія, і мноства іншых, добрых і шчырых людзей нашых.

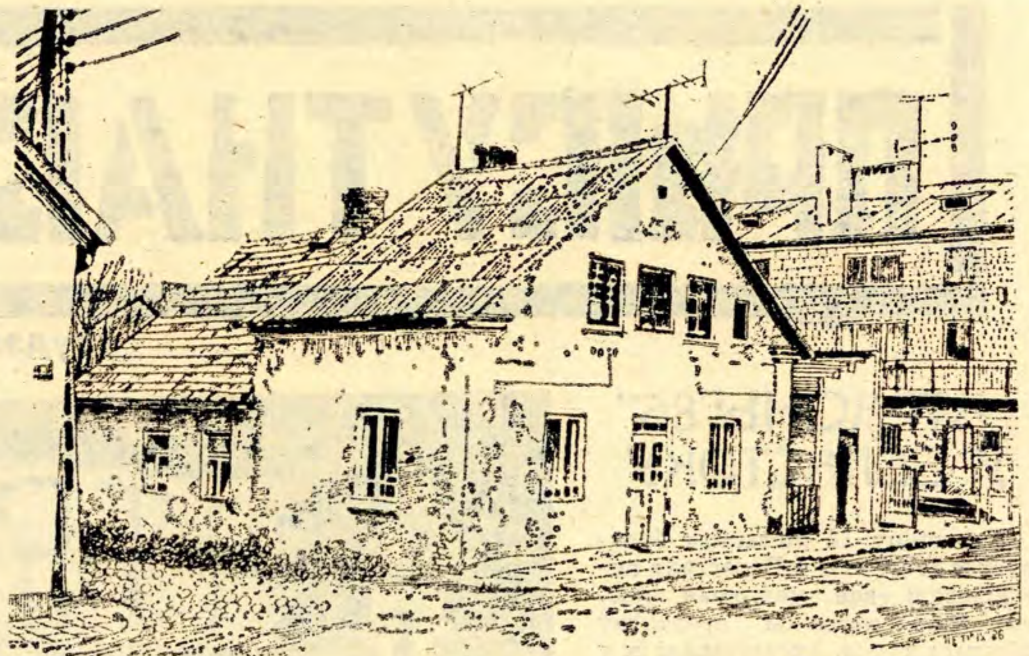
М. Панфілюк

ПАРТЫЙНАЯ ГРУПА

Васьмікласная школа ў Вераб'ях (Гарадоцкая гміна) павышае свой навучальна-выхаваўчы ўзровень. Яе настаўнікі вышукоўваюць усё больш эфектыўныя метады сваёй педагагічнай дзейнасці, прысвячаючы шмат увагі ідэйна-палітычнаму выхаванню. Як рэдка дзе, яны адчулі неабходнасць большага ўдзелу ў рэалізацыі пастаноў X з'езда партыі. Аб гэтым сведчыць і тое, што пяцёра настаўнікаў вырашыла ўступіць у рады ПАРП.

(мх)

Свойскія малюнкі

Стары дом на вуліцы Вясёлай у Сямяцічах. Мал. Уладзіслава Петрука.

(Працяг са стар. 3)

„АТРАСІНЫ '86" У БЕЛАСТОКУ

хопаў. Не ўсё выглядала так, як мы хацелі. Галоўная прычына — гэта цяжкасці тэхнічнага характару, дрэнная якасць апаратуры. Арганізуючы кожную ўрачыстасць, сустракаемся з генеральнай праблемай — зала. Заўсёды знойдуцца нейкія шкодныя рукі і шмат напсуюць. А адносіны людзей да прысягі? Ну, што ж, — розныя. Былі і такія, якіх гэта ўсё не ўзрушала, іншым наогул гэта не падабалася, але былі і такія, што сур'ёзна падыйшлі да яе, — іх якраз было найбольш.

Яўгенія Саковіч, працуючая моладзь: На атрасінах беларускіх студэнтаў я першы раз, але на беларускай імпрэзе ўжо не ўпершыню. Думаю, што ўсё вельмі добра, каб не гэтыя арганізацыйныя недахопы, ну і сама праграма магла б быць даўжэйшая і больш нацыянальная. Аднак можа быць і так, бо не толькі арганізатары ствараюць адпаведны настрой, але і самыя ўдзельнікі, а ім жа не загадаеш...

Аліна Дзем'янюк і Ася Нічыпарук, першы курс: З невялікім страхам пераступалі мы парог „Дома будаўнікоў", наслухаўшыся раней апавяданняў пра тое, якія „жудасныя" гэта „атрасіны". Але страх хутка мінуў. Ніколі мы не думалі, што нас, гэта значыць беларускай моладзі, у Беластоку так многа. Шкада толькі, што свае збіраюцца толькі на такога роду мерапрыемствах, бо так наогул бывае крыху інакш з гэтай свойскасцю. Складаючы прысягу, абедзве мы ўсхваляваліся, а я, гаворыць Аліна, нават і заплакала. Гэта было цудоўнае, што кранае сэрца найглыбей...

Валянцін Сельвясюк, студэнт з Варшавы: Вельмі добра сябе тут адчуваю, быццам бы на забаве ў Тыневічах. Толькі ўсё не ведаю: ці гэта добра, ці не. Але нашым беластоцкім праваслаўным „палякам", якія такім натоўпам зваліліся на нашае мерапрыемства, таксама, бачу, падабаецца. Усіх нас яднаюць „руске пёсэнкі" — музыка змякчае звычаі.

Запісаў **Ю. Ляшчынскі**
Фота **Л. Тарасэвіча**

(Працяг са стар. 3)

АДКАЗ НА КОНКУРС „ПРЫСУТНАСЦІ"

5. У міжваеннай Польшчы выходзіла шмат беларускіх газет розных палітычных і грамадскіх адценняў. Падаем некалькі прыкладных загалоўкаў: „Беларускі фронт", „Наша доля", „Студэнцкая думка", „Крыніца", Праваслаўны беларус", „Шлях моладзі" і інш.

6. У Празе доўгі час пражывала Ларыса Геніюш. Свой першы зборнік вершаў выдала ў 1942 годзе. Называўся ён „Ад родных ніў".

7. У Кракаве знаходзіцца магіла Алеся Гаруна (сапраўднае прозвішча — Аляксандр Прушынскі, 1887-1920). Дакладней пра яго напісаў Алег Латышонак у „Ніве" нумар 11 ад 17 сакавіка 1985 года.

8. Прыгадваем першую страфу песні Сяргея Новіка-Пяюна „Зорачкі":

„Дні прыходзяць, дні адходзяць,
дні лятуць,
Быццам рэк бурлівых хвалі ўдаль
бягуць.
Трэці год, як на выгнанні
ў чужыне
Трэба мучыцца душою, сэрцам
мне".

9. Народную песню „Сядзіць голуб на бярозе" апрацаваў у пачатку нашага стагоддзя жыхар Гарадка Пятэльскі. Свае творы ў „Нашай ніве" ён падпісваў псеўданімам М. Арол.

10. Заўсёды жывымі сталі словы з Багдановічавай „Пагоні":

„Старадаўняй крывіцкай Пагоні
Не разбіць, не спыніць,
не стрымаць"!

Зрэпарцёрскіх запісак

ЗАЛАТАЯ ВЕХА-86

Мне асабліва прыемна было ўдзельнічаць ва ўрачыстым заканчэнні чарговага, ужо 22-га спалучанага конкурсу **„Залатая веха" і „Дом маіх пажаданняў"**, галоўнымі арганізатарамі якога з'яўляюцца: Ваяводскае ўпраўленне па сельскагаспадарчых капіталаўкладаннях, Ваяводскае праўленне Саюза сацыялістычнай польскай моладзі, аб'яднанне рамеснікаў у Беластоку, дзяржаўнае страхавальнае ўпраўленне і многа іншых устаноў і арганізацый, што дзейнічаюць сярод сялян і для сялян. На гэты раз сярод лаўрэатаў конкурсу „Залатая веха" апынулася таксама і „Ніва", а мне як журналісту гэтага тыднёвіка давялося пакваітаваць і асабістую скромную грашовую ўзнагароду, замацаваную спецыяльным персанальным дыпломам „рэдактару Віктару Рудчыку" і пастаянным, так сказаць, фірмовым знакам конкурсу „Залатая веха-86", які зараз упрыгожвае мой рэдакцыйны пакойчык.

*

Хопіць, аднак, гэтага самазахаплення. Пара адзначыць, што за першынство ў конкурсе „Залатая веха-86" спаборнічала ў гэтым годзе 477 уласнікаў інвентарскіх будынкаў, сярод якіх былі 323 будынкі новапабудаваныя і 154 адноўленыя і перабудаваныя. За першынство ў рамках конкурсу „Дом маіх пажаданняў" змагалася 13 уласнікаў жылых асабнякоў.

Прызнанне грамадскай конкурснай камісіі заваявалі 14 інвентарскіх будынкаў і 8 жылых дамоў. Планы ўсіх гэтых узнагароджаных будынкаў замешчаны ў спецыяльным каталогу, які падрыхтавала Ваяводскае ўпраўленне па сельскагаспадарчых капіталаўкладаннях. Гэты каталог выдадзены тыражом у 350 экземпляраў і павінен быць даступны зацікаўленым у кожнай гміне.

Каму і навошта патрэбныя гэтыя конкурсы? Па-рознаму можна адказаць на гэтае пытанне. Арганізатары „Залатой вехі" адзначаюць, што мэта конкурсу не змянілася на працягу звыш 20-гадовага яго існавання. Гэта ў першую чаргу разгортванне сярод сялян высакароднага спаборніцтва за найлепшыя дасягненні ў вясковым будаўніцтве, гэта прапаганда найлепшых, найбольш сучасных форм арганізацыі жывёлагадоўлі, якая ўлічвае мінімальныя затраты рабочай сілы ва ўмовах аднаасобнай гаспадаркі. Конкурс адначасова мае адзначаць салідных рамеснікаў, якія дбайна адносяцца да сваёй работы. Ён заахвочвае выкарыстоўваць мясцовыя, лёгка даступныя матэрыялы, для прыкладу, камень ці жужаль, або стружкабетонныя пустакі.

Сакратар Ваяводскага камітэта партыі **Станіслаў Сухадоль-**

Стрыкі — жывыя і з гісторыяй

Вёска Стрыкі была вядомая ўжо ў часы Кутузава, геройскага маршала ў Айчынную вайну 1812 года. Ёсць чутка, што маршал Кутузаў як галоўнакамандуючы расійскай арміяй, маліўся ў стрыкоўскай царкве падчас пагоні за недабойкамі французскай арміі, якая прапала ў снягах Расіі. Гэтая царква стаіць тут і цяпер, на могліцах, што ў прыгожым сасновым лесе, сярод высокіх старадаўніх крыжоў.

Заехаў я ў Стрыкі на Пакроўку, гэта значыць у першую нядзелю па Пакрове. Пасярэдзіне Стрыкоў — вялікі дом солтыса Лёніка Сычэўскага. Стрыкоўцы — гэта даволі заможныя гаспадары, у іх чатырыста сорак гектараў ворнай зямлі, сто восемдзесят — лугоў. Цікавая статыстыка насельніцтва гэтай мясцовасці. Усіх жыхароў тут 171 чалавек. У іх ліку дваццаць два — дашаснаццацігадовага ўзросту, дваццаць дзевяць — ва ўзросце паміж шаснаццаццю і трыццаццю пяццю гадамі. Ёсць сорак дзве гаспадаркі. Усё гэта значыць, што Стрыкі не выміраюць, не пусташэюць так трагічна, як іншыя, праўда, на беднейшых землях.

Трэба дадаць, што ў Стрыках ёсць неблагі гурток КГВ і ёсць таксама трох членаў ЗСЛ.

Стрыкоўцам былі вельмі патрэбны дарогі ў поле і яны, не чакаючы нічыёй ласкі, самі пабудавалі іх сабе. Солтыс кажа: як пасцелеш сабе, так і спаць будзеш. Дагледзелі дарогу ў Аўгустова, пабудавалі ў Малінава. „Найбольш крыўдна нам цяпер, што няма ў нас клуба, няма каму арганізоўваць культурную дзейнасць для ўсяе вёскі“, — гаворыць заклапочаны солтыс.

Усяго зроблена многа, а з культурнаю работаю стрыкоўцы не даюць рады, — вось новы знак часу. Бо хаця б і з дарогамі тымі: пабудавалі яны дарогу яшчэ і ў Лубін, жвіроўку ў тры кіламетры. Пабудавана і ронда для аўтобуса ПКС, такое дарожнае кальцо з прыпынкам. І пажарнікаў семнаццаць чалавек налічваецца, пад камандай Фёдара Сычэўскага. Былі ж сёлета вялікія пажары, у Аўгустове згарэла пяць стадолаў, у Малінаве — тры, і да далейшых Стацэвічаў ездзілі стрыкоўскія пажарнікі гасіць агонь, там гарэлі аборы.

У Стрыках жыве цікавы народны ўмелец Іван Шымковіч. Сцены яго дома паабвешваныя малюнкамі прыроды, краявідамі, маляванымі на палатне. Яго жонка Надзя кажа пра свайго мужа: калі быў ён маладзейшым, то маляваў іконы ў цэрквах. А сама Надзя тчэ на кроснах дываны з воўны, у дзве нічальніцы. Яны ёсць і ў іхным доме, сам я бачыў іх — прыгожыя ўзоры. Дываны тчэ яшчэ адна ўмеліца, Люба Краўчук. Нясуць ёй воўну, і яна сама задумвае ўзоры заказаных у яе дываноў, такія нашыя ўзоры, беларускія, памятаныя ёю ад бабулі сваёй. Гэта вельмі важная справа — захаванне роднай традыцыі, абарона яе ад фабрычнай безгустоўшчыны, тандэты.

Самым старым чалавекам Стрыкоў лічыцца Іван Пугацэвіч, якому ўжо восемдзесят тры гады. Ад яго гэта пачуў я пра арыгінальныя назвы мясцовых урочышчаў і палеткаў, як Палог — гэта месца, дзе расла вялізная таполя і дзе хаваўся адзін катаржнік, што ўцёк з рускай турмы; ёсць мясціны, назвы якіх зразумелыя нам і без тлумачэння — Папоўшчына, Зароўе (за ровам), Загора (за горкаю), Бярэзнік, Марга (ад моргаў, даўняй меры зямлі).

Пугацэвіч расказаў і пра мясцовыя легенды. Каля крыжа, што ля дарогі ў Шасталы, калісьці вельмі страшыла штосьці. Аднаго разу вяселле ехала тудою і раптам коні перасталі цягнуць фурманкі, тады вясельнікі пайшлі пешкі далей. Калі рана вярнуліся ў тое месца — вяселле ехала ўвечары — то ўбачылі, што нічога там асаблівага не было. Палохаліся людзі таксама агеньчыкаў на старадаўніх могілках, званых Бараўіска, што ў лесе і блізка цяперашніх, паміж Аўгустовам і ручаём Любка. Ёсць таксама горка, парослая бярэзнікам, пра якую гаварылася, што адпачываў на ёй цар Іван Грозны (хоць вядома, што Грозны ніколі не быў у Рэчыпаспалітай).

Так я пабываў у Стрыках і наслухаўся там усялякіх цікавых быліцаў. Ад іх пачынаецца гістарычная свядомасць.

Андрэй Гаўрылюк

(Працяг са стар. 1)

ІВАН НАВУМЕНКА Ў ВАРШАВЕ

час апошняй вайны, калі І. Навуменка як салдат Чырвонай Арміі вызваляў спачатку паўночныя, а пасля паўднёвыя раёны Польшчы. Пісьменнік адзначыў, што перажыванні, звязаныя з тымі часамі, знайшлі адлюстраванне ў яго трылогіі: „Сасна пры дарозе“, „Вецер у соснах“ і „Сорак трэці“.

Пасля вельмі цікавага выступлення акадэміка Навуменкі сабраныя паставілі яму рад пытанняў, якія галоўным чынам адносіліся да моўнай праблемы ў БССР. Як пытанні, так і адказы мелі выключна шчыры характар. У часе размовы Іван Навуменка праінфармаваў сабраных, што стаў падпісчыкам „Нівы“ на 1987 год.

У нядзелю 23 снежня Польскае тэлебачанне задэманстравала размову з акадэмікамі Навуменкам і Ліхачовым, падчас якой гаварылі яны аб агульнасусветным значэнні „Слова пра паход Ігаравы“.

Ад'язджаючы І. Навуменка падкрэсліў творчае значэнне візіта і патрэбу ўзаемных кантактаў у галіне навукі, літаратуры і культуры.

А. Баршчэўскі

БЯЗДУМНАЯ АШЧАДНАСЦЬ

У апошнія гады затрубілі-загаварылі пра неабходнасць ашчаднасці матэрыялаў на фабрыках, у гутах, а ў крамах паставілі скрыні, каб людзі кідалі ў іх пластыковыя ўпакоўкі, пакрыўкі ад бутэлек з малаком і смятанаю і іншае. Вядзецца ўжо скупка рознатыпных бутэлек і слоікаў. Здавалася б, усё добра і, нарэшце, разумна робіцца. Аднак, лагічна падумаўшы, ці даволі ўсяго таго, і ці сапраўды прадумалі справу? Бо слоікі купляюць ад людзей, але трэба, каб такі слоік быў адразу з пакрыўкаю (без пакрыўкі не бяруць). Ну добра: якая ж гэта гаспадыня панясе прадаваць слоік з пакрыўкаю, га? Ёй самой такі патрэбны! Таму так слаба адбываецца скупка тых слоікаў, зусім марна. Бутэлькі таксама не ўсе прымаюць, не кожную прымуць на скупцы. Чаму? Кожная бутэлька гэта гатовы выраб, гатовае шкло. Няўжо ў шкляной гуце лягчэй выплавіць новае шкло, чымсьці пераплавіць гатовае на патрэбны фармат новых бутэлек? — пытаю я. Гэта падумаць цяжка, колькі ўсялякіх бутэлек людцы вымушаны выкідаць на сметнікі, закопваць у зямлю, каб ног не пакалечыць, і гэтак далей. Колькі гэта тонаў гатовага шкла ляжыць ужо ў зямлі? Для каго? Для будучых археолагаў і даследчыкаў нашай цывілізацыі праз тысячу гадоў? Каб нашы праправўнукі даведаліся, як мы марнатраўна жылі і дабром раскідаліся?

Маю прапанову: не хочаце купляць бутэлек усялякіх, дык хоць скрыні вялізныя на іх пастаўце ў людных месцах, людзі самі будуць кідаць, каб на сметнік не валачы... І забраць такую поўную скрыню ў гуту, а на яе месца пустую зноў паставіць. Так робяць у Еўропе, там ніхто не кажа, што гэта не аплачваецца. Толькі ў нас усё не аплачваецца. Мы не Еўропа, ці як?

Аўрора

скі, прысутны на гэтым жа ўрачыстым заканчэнні конкурсу „Залатая веха-86“, найперш павіншаваў усіх яго пераможцаў, а затым заявіў:

— Радасць і шчасце будуць тады болей поўныя і ўстойлівыя, калі ўзнагароджаныя будынкі заселіць да апошняга месца пародзістая жывёла, а ў дамах вашых і нашых мараў будуць жыць шчаслівыя сем'і. Бо нялёгка быць земляробам на Беласточчыне. Нашае ваяводства па якасці глебы займае 47-ае, значыць, другое ад канца месца ў краіне. Аднак па аб'ёму сельскагаспадарчай вытворчасці мы — на 30-31 месцы. Было нават, што мы дасягнулі 26 месца, значыць, наблізіліся да сярэдняга ўзроўню для цэлай краіны. Неспрыяльныя ўмовы адкінулі нас крыху назад. Шмат у нас яшчэ нявыкарыстаных рэзерваў. Бо як растлумачыць такую з'яву, што, для прыкладу, у гмінах Бранск, Драгічын, Тыкацін, Гайнаўка збіраюць ураджай на ўзроўні 26—28 цэнтнераў з гектара, а ў гмінах Крынкі, Гарадок, Міхалова, Васількаў, Супрасль ніяк не могуць дайсці і да 20 цэнтнераў? Тут не толькі якасць глебы іграе галоўную ролю, але і спосаб яе выкарыстання. І калі я чую, што ў вёсках разгортваецца рух па спаборніцтву за прыкладнае будаўніцтва, дык гэта мяне вельмі радуе. Я ведаю, што на ўдзельнікаў конкурсу „Залатая веха“ можна разлічваць, яны не падвядуць у нашых імкненнях, каб Польшча за хуткі час дабілася харчовай самастойнасці. Хто будуецца на вёсцы, той там будзе жыць і працаваць.

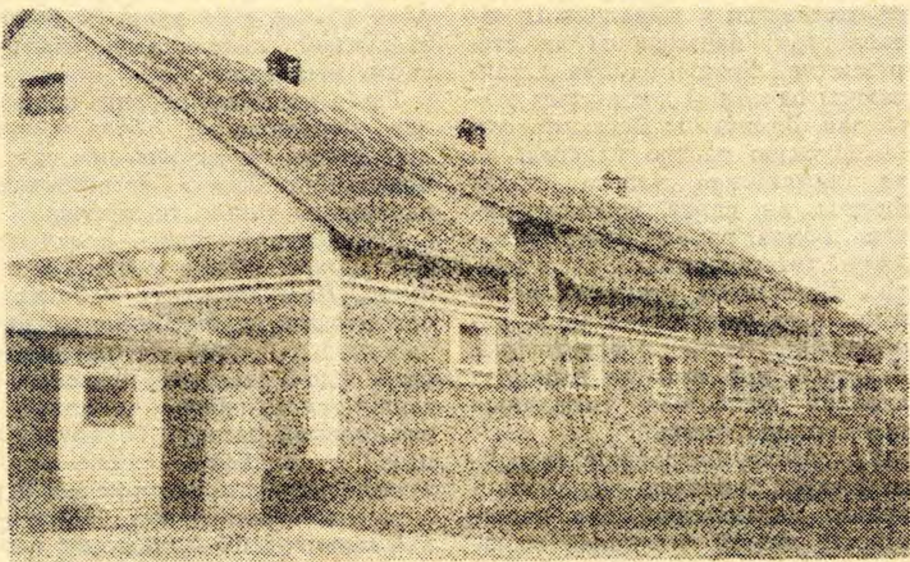
*

Арганізатары конкурсу рашылі паказаць нам хаця некаторыя ўзнагароджаныя будынкі. Найперш мы спыніліся ў вёсцы **Скіндзеж.** Тут пад нумарам 12 **жыве Ян Залеска,** які гаспадарыць на 18-ці гектарах зямлі.

Конкурсную камісію зацікавіў яго хлеў, у якім зараз знаходзіцца 6 дойных кароў, 10 бычкоў і 4 свінаматкі з прыплодам. Адным словам, жывёлагадоўля настаўлена тут на поўны гудок.

Для пабудовы гэтага хлява гаспадар выкарыстаў палявое каменне, некаторыя з гэтых валуноў вельмі ж аграмадныя. Даводзілася іх калоць. Гаспадар кажа, што рабіў гэта старэнькі майстар пры яго дапамозе. Працавалася ім вельмі спраўна. Такім чынам пабудова гэтай аграмаднай і добра абсталяванай аборы ў 1975 годзе каштавала яму ледзь 300 тысяч злотых. Цяпер гэтую суму прыйшлося б памножыць хіба на дзесяць. Асобныя каменныя глыбы вельмі дакладна тут дапа-

(Працяг на стар. 6)

Гэты хлеў Яна Залескі з вёскі Скіндзеж будзе прадстаўляць Беласточчыну на цэнтральным конкурсе „Залатая веха — 86“.

ІКОНА СВ. МІКОЛЫ ЦУДАТВОРЦА

Ва Успенскай царкве ў Кляшчэлях знаходзіцца шмат каштоўных іконаў. Большасць з іх узнікла ў XVIII ст.., XIX ст і ў пачатку XX ст. Ікона святога Міколы Цудатворца асабліва каштоўная і цікавая не толькі парафіянам, але і культурнай спадчыне Праваслаўнай царквы. З ёй звязаны лёс кляшчэлеўскай праваслаўнай парафіі і брацтва святога Міколы.

Ікона гэтая ўзнікла, як высветлена, аж у першай палове XVI стагоддзя, гэта значыць каля чатырохсот гадоў таму назад, і праз цэлы гэты час знаходзілася яна ў кляшчэлеўскай царкве. Гэтая царква была пабудавана перад 1570 г. З гэтага года захавалася першае ўпамінанне пра святара кляшчэлеўскай царквы. Цяжка сёння ўстанавіць, ці ікона св. Міколы была алтарнай. Не захаваліся дакладныя вопісы, на падставе якіх можна было б устанавіць гэта. У XVI ст., побач з Мікалаеўскай царквой, была ў Кляшчэлях яшчэ адна царква, Юр'еўская (згарэла яна 25 верасня 1924 г.), і касцёл св. Зыгмунта, пабудаваны на кошт каралевы Боны ў 1544 г.

У канцы XVI ст. быў утвораны ў Кляшчэлях прытулак для бедных і хворых, званы шпіталем, а ў пачатку трыццатых гадоў XVII ст. арганізавалася брацтва. Царкоўнае брацтва, пра якое ёсць упамінанні ў гістарычных крыніцах 1633 г., асабліва ўшаноўвала ікону менавіта св. Міколы. Брацтва лічыла яе сваёй галоўнай іконаю, перад якою штонядзелі адбываліся акафісты (малітвы да святога аб заступніцтве). На выбар

гэтай іконы як галоўнай мела ўплыў прафесійная структура брацтва, у якім знаходзіліся пераважна гандляры і рамеснікі. Св. Мікола лічыўся апекуном гандляроў, купцоў. Дадатковы ўплыў на культ гэтай іконы аказвала, вядома, і сама назва царквы, Мікалаеўскай, пры якой існавала гэтае брацтва.

Царкоўнае брацтва св. Міколы адыграла важную ролю ў абароне царквы і яе значэння. 29 жніўня 1633 г. уніяты адабралі Мікалаеўскую царкву ў Кляшчэлях. У выніку пратэстаў таго ж брацтва кароль Уладзіслаў IV вымушаны быў паслаць у Кляшчэлі спецыяльную камісію, якая, разгледзеўшы справу на месцы, загадала вярнуць гэтую царкву праваслаўным. Брацтва вяло таксама шырокую асветную дзейнасць, заснавала брацкую школу, выпускнікі якой паступалі потым у Кракаўскі універсітэт. Паводле справаздачы ад 1822 г., якая захавалася, гэтая школа існавала нават тады, калі брацтва было ўжо уніяцкім па сваім характары. Гаворыцца ў справаздачы, што ў брацкую школу хадзіла семдзесят хлопчыкаў і дзесяць дзяўчынак на ўзросце ад 7 да 12 гадоў. Навучалі ў ёй чытаць і пісаць, а таксама царкоўнаславянскай, старабеларускай і польскай мовам, матэматыцы, агародніцтву, царкоўным спевам. Шмат хто з тых, што закончылі гэтую школу, сталі потым настаўнікамі ў сялянскіх школах у Дашах, Чаромсе, Кузаве, Дабры-

ЗАЛАТАЯ ВЕХА-86

(Працяг са стар. 5)

саваныя, а ў сярэдзіне будынак ацеплены цэглай. Усё разам выглядае вельмі ж прыгожа. І з першага позірку відаць, што Ян Залеска асаблівую ўвагу прыдае ўтрыманню чысціні і парадку. Пры такой колькасці жывёлы ў яго на панадворку чыста, як у нейкім салоне, расце роўненькая, зялёная трава, без адзінай крапівінкі ці іншага пустазелля.

Глядзелі мы яшчэ адзін хлеў у вёсцы **Панікла,** што ў гміне Дабжынева Касцельнае. **Яе** ўласнік **Фелікс Адамскі** гаспадарыць на дзесяці гектарах. На цесным панадворку не меў ён месца, каб разгарнуцца ўшыр. Пабудаваў тады даўгаваты, проста „кішачны“ будынак, у якім стойлы абсталяваны толькі ў адзін рад. Ёсць іх 8 і 2 дадатковыя перагародкі для цялят, ды адно месца для родаў. Хлеў абсталяваны водаправодам-аўтаматам і механічнай шуфляй для ачысткі гною. Я пытаў, чаму гаспадар не абсталяваў сабе ланцуговага ачышчальніка. Аказваецца, што ланцугі ад ачышчальнікаў такой слабой якасці, што і тыдня часу не працуюць, разрываюцца, трэба без перапынку сядзець над імі са зварачнымі апаратамі. А гэтая шуфля, з электрарухавіком, магутнасцю ледзь на 1,1 кілавата, поўнасцю дастатковая, каб аблегчыць чалавеку цяжкую працу пры ачыстцы гною. Такі спосаб прыдумалі спецыялісты з Ваяводскага ўпраўлення па сельскагаспадарчых укладаннях. Яны таксама звярталі нам увагу яшчэ на адну асаблівасць, якая адносіцца да будынка Фелікса Адамскага. Гэтая пабудова выканана з лёгкіх бетонаў, якія на аснове драўляных стружак і попелу з электроўняў прадукуе Валянцін Кендысь у вёсцы Касцюкі каля Харошчы. Адзін гэтакі пустак каштуе зараз 180 злотых. Феліксу Адамскаму спатрэбілася тысяча штук. Усё іншае рабіў ён сам, так што кошт пабудовы не перавысіў у яго 1 мільёна злотых.

З вёскі **Панікла** адправіліся мы ў **Кнышын,** каб наведаць **Яна Какарэку** ў яго новым жылым асабняку, які заваяваў прызнанне конкурснай камісіі ў рамках конкурсу „Дом маіх пажаданняў“. Гэта сапраўды прыгожы будынак, асабліва захапляе яго ўнутранае абсталяванне. Усюды элегантна абсталяванае, абгабляванае, адшліфаванае і памаляванае дрэва.

— Не падумайце, што гэта ўсё за долары! На жаль, я сам у Амерыцы не быў і не маю там шчодрых сваякоў, — засцерагаецца гаспадар. Гэта параўнальна яшчэ малады чалавек, інжынер па адукацыі, выпускнік Беластоцкай палітэхнікі, які зараз ужо трэці год карыстаецца выхаваўчым водпускам, бо жонка яго працуе ў кнышынскім ГСе. На працягу гэтых трох гадоў свайго водпуску ён і пабудаваў гэты дом.

— Усё, што тут бачыце, — гаворыць ён, — выканаў я ўласнымі рукамі.

І гэтым спосабам, дабаўлю ад сябе, даказаў ён на практыцы, як можна дайсці да ўласнага выгоднага памяшкання, не чакаючы па дзесяць і болей гадоў кааператыўнага „М“. Варта наведаць пана Яна Какарэку і асабіста пераканацца, што немагчымае, здавалася б, калі моцна захочацца, калі чалавек прынатужыцца, дык гэтае „немагчымае“ сапраўды здзяйсняецца. Жыве ён у Кнышыне, на вул. Легіёнавай 9. Варта таксама пацікавіцца ўсімі іншымі лаўрэатамі конкурсу „Залатая веха-86“, але пра іх пытайце ўжо ў сваіх мясцовых гмінных інструктараў па будаўніцтву.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ — ВАСІЛЁК БЕЛАРУСКІ

АРТЫКУЛ ТРЭЦІ

Бадай што ні адзін з беларускіх нашаніўскіх аўтараў не зрабіў так многа для еўрапеізацыі беларускай паэзіі, як Багдановіч. Гэтая еўрапеізацыя не перашкодзіла ў нічым ні нацыянальнаму каларыту, ні нацыянальнай праблематыцы. І якраз гэтае набліжэнне беларускай літаратуры да літаратур еўрапейскіх было адным з трох галоўных літаратуразнаўчых пастулатаў паэта. Багдановіч лічыў, што беларуская пісьмовасць не можа заставацца назаўсёды ў сялянскім запечку. Ідэю набліжэння беларускай літаратуры да еўрапейскіх літаратур Багдановіч рэалізаваў трыма спосабамі.

Па-першае, перакладаў на беларускую мову вершы з многіх еўрапейскіх моў. Такім чынам пераносіў на беларускі грунт здабыткі літаратур многіх еўрапейскіх народаў.

Па-другое, многія свае вершы ствараў згодна з так званымі страфічнымі нормамі, якія сфармаваліся ў еўрапейскіх літаратурах, пачынаючы ад старажытнай Грэцыі і Рыма, а канчаючы пачаткам дваццатага стагоддзя. Дзякуючы Багдановічу ў беларускую паэзію ўвайшлі як яе арганічная частка такія формы, як: санет, трыялет, актава, ронда, раманс, элегія. Уводзячы гэтыя формы ў сваю паэзію, Багдановіч імкнуўся даказаць, што беларуская мова дастаткова гнуткая і эластычная для таго, каб пры яе дапамозе адолець найбольш складаныя паэтычныя формы.

Па-трэцяе, Багдановіч стараўся ў сваёй творчасці вырвацца з вельмі характэрнай для нашаніўскіх паэтаў сялянскай манатэмы. У сувязі з тым, што нашаніўцы наогул паняцце беларускага народа атаясамлівалі з сялянствам, стараліся амаль усю сваю творчасць замкнуць у рамках сялянскай праблематыкі. Багдановіч, сам інтэлігент, па-другому глядзеў на гэту праблему. Лічыў, што беларуская нацыя, калі не зараз, дык у будучыні мусіць складацца з розных сацыяльных праслоек і класаў. У сувязі з гэтым намагаўся ўвесці ў творчасць таксама такую тэматыку і праблематыку, якая ў тым часе яшчэ не была даступнай разумоваму сялянскаму дыяпазону.

Трэба падкрэсліць, што пастулат еўрапеізацыі беларускай літаратуры як тэарэтычна, так і практычна быў Багдановічам вырашаны вельмі паспяхова.

Другі тэарэтычны пастулат Багдановіча нібы пярэчыць першаму. Паэт прапануе наблізіць беларускую прафесійную паэзію да паэзіі народнай, да фальклора. Магло б здавацца, што рэалізацыя такога пастулата будзе якраз формай загону беларускай паэзіі ў сялянскі запечак. Зразумела, што такі загон не мог бы спрыяць еўрапеізацыі беларускай пісьмовасці. Аднак такі вывад сведчыў бы аб павярхнасным разуменні літаратуразнаўчых ідэй Багдановіча.

Якраз гэты другі пастулат сведчыць аб тым, што Багдановіч, выказваючы думку аб еўрапеізацыі беларускай літаратуры, ні ў якім выпадку не хацеў скіраваць яе на антынародны касмапалітычны грунт. Імкнучыся наблізіць беларускую пісьмовасць да еўрапейскіх узораў, стараўся захаваць у ёй нацыянальную беларускую душу.

Паэт лічыў, што ў фальклоры найглыбей адлюстраваліся беларуская душа, і беларускі характар і беларуская жыццёвая філасофія. У такой сітуацыі новая беларуская літаратура ў ніякім выпадку не павінна адштурхоўвацца ад галоўнага духоўнага здабытку мінулых эпох — фальклору. Трэба сказаць, што Багдановіч дасканала вывучыў у маладосці шматлікія беларускія фальклорныя зборнікі. Дзякуючы гэтаму дасканала адчуваў і ведаў беларускую народную паэзію. У сувязі з гэтым не меў цяжкасцей з перанясеннем на грунт сваёй паэзіі з аднаго боку фармальных фальклорных прыёмаў, а з другога — з выкарыстаннем у сваёй творчасці паасобных тэматычных фаль-

вадзе. Брацтва апекавалася сваімі членамі, давала ім грашовую дапамогу, утрымлівала шпіталь, даглядала царкоўны будынак, самую царкву. Апекавалася і іконай св. Міколы. Значэнне брацтва ўпала, калі запанавала тут унія. Аднак жа яно надалей дзейнічала. Пасля вяртання ў 1839 г. кляшчэлеўскай парафіі на ўлонне праваслаўя, выявілася, што іконе св. Міколы Цудатворца трэба пільнай кансервацыі. Праведзена гэта кансервацыя толькі ў 1859 г., пра што сведчыць надпіс на адваротным яе баку: „Икона возобновлена в 1859 году. При бытности Протоиерея Онуфрия Гоголевского и церковного старосты Якова Артишевича, Возобновил Корич Михнович“.

У час кансервацыі ікону часткова замалявалі, асабліва тыя яе фрагменты, якія не зусім адпавядалі ідэалогіі тадышняга праваслаўя. Ікона гэтая заставалася ў царкве да 1915 г. У той год вынеслі яе з пажару, які знішчожыў царкву, і перанеслі ва Успенскую царкву, якую вымуравалі ў 1877 г. Уцалела яна ад пажару гэтага храма ў 1944 годзе, а раней яшчэ ад агрэсіўных спробаў неауніі.

Даўняе яе абліччa, з XVI ст., было вернута ёй дзякуючы аднаўленню яе ў гадах 1983-84 у майстэрнях дакументацыі помнікаў культуры ў Варшаве. Адкрылі яе незвычайнасць ды рэлігійную, культурную і гістарычную каштоўнасць. Намаляваў яе невядомы мастак, вельмі добра сарыентаваны ў жыцці святога Міколы. У пачатку XVI ст. іконы малявалі перш за ўсё ў манастырах.

Гэтая святыня кляшчэлеўскага брацтва, ікона св. Міколы Цудатворца, абсталяваная падіконнем з трох дошчачак, — злучаных папярочнымі ліштвачкамі, — на якіх відаць малюнкі тэмпераю на клеева-крэйдавай падкладцы. Цэнтр іконы — гэта постаць св. Міколы з Міры, паказана франтальна, а ў верхніх вуглах намаляваны медальёны, на якіх бачым постаці св. Іаана Багаслова (злева) і Божай Маці (справа) на чырвоным фоне. Святы Мікола паказаны ва ўрачыстым адзенні ўладыкі, з блакітным падсакоснікам і сакасам, на якім чорна-белы арнамент геаметрычнай формы. З-пад сакаса звісае жоўты эпітрахілён, а з левага боку відаць жоўтая паліца. Галава ўладыкі абведзена залатым арэолам, кароткая і сівая бародка. Правая рука працягнута ў жэсце благаслаўлення, у левай жа руцэ знаходзяцца кніжка ды чырвоная хустка.

На акружнасці цэнтра іконы відаць сцэны з жыцця святога. Чарговасць гэтых сцэнаў не адпавядае храналогіі падзей у жыцці св. Міколы. Уверсе налева паказана нараджэнне святога, далей — хрышчэнне яго, аздараўленне хворай на паралiч рукі жанчыны; болей направа бачым рукапалажэнне ў дыяканы, рукапалажэнне ў сан уладыкі, з'яўленне перад князямі Непоцыем, Урсусам і Апіліёнам, якіх пасадзілі ў турму. На левым баку іконы відаць сцэны: уверсе — з'яўленне ў сне імператару Канстанціну, недапушчэнне да пакарання смерцю аднаго з трох бязвінных легіянераў, выратаванне хлопца, які тапіўся. Далей бачым мы на іконе сцэны: выратаванне карабля ў час буры, пахаванне святога ў мармуровай грабніцы, перанясенне цела святога.

Сцэны з жыцця святога намаляваны на срэбным фоне, на якім відаць неразборлівыя надпісы, зробленыя кірыліцай. У маляванні іконы выкарысталі некаторыя мясцовыя колеры аднолькавых адценняў, напрыклад, белы на адзенні духоўнікаў, чырвоны — на адзенні свецкіх людзей; бачым звычайныя абрусы, заслоны, ружовы колер у архітэктурных элементах, зеляніну дзеля фону, светла-сіні для паказу вады, і г.д. Ікону аправілі ў рамку са срэбра, на якой светла-чырвоныя беражкі..

Ікона гэтая лічыцца вялікай рэдкасцю, адным з нямногалікіх помнікаў нашай культуры, якія дайшлі цэлымі да нашага часу. Праваслаўным людзям яна яшчэ і святасць вялікая, і трэба яе моцна сцерагчы.

Антон Мірановіч

У ГОРАДЗЕ ІНАКШ БЫЛО Б!

Была нядзеля, калі я заехаў у Райск. Свята дажынак адбывалася тут. За вёскаю, у напрамку чыгункі, відаць узгорак з гушчавінкай дрэў. Гэта тут гітлераўцы расстрэльвалі тутэйшых людзей. Помнік сведчыць пра памяць жывых аб памёршых, пабітых нелюдзямі. Дарожка сюды ідзе даволі балотная, і яе пасыпалі жоўценькім пясочкам, каб і сушэй і прыгажэй было. І тады падумалася мне, чаму гэта так ёсць, што да падобных месцаў з помнікамі памяці ў гарадах робяць акуратныя дарожкі, сухія і прыгожыя, з добрага цвёрдага матэрыялу. У Райску каля гэтага месца пакуты растуць абы-якія дрэвы, удзічэлыя кусты, а ў горадзе так не было б, у горадзе на такім месцы растуць ружы, буйныя чырвоныя ружы, і вечна-зялёныя дрэвы спецыяльных гатункаў, напрыклад, туі.

Чым вёска горшая ад горада? Няўжо і ў Райску, у гэтым трагічным месцы, не могуць расці ружы і туі, і не можа быць тут чысценька ды акуратненька? — думалася мне, калі стаяў я перад даволі запушчаным помнікам забітым.

В. Семянюк

СПРАВЫ КУЛЬТУРЫ

На справаздачна-выбарных канферэнцыях у Гарадку і Чыжах не знайшлі свайго адлюстравання пытанні культурнай дзейнасці. А існуюць жа ў гэтых мясцовасцях мастацкія калектывы, у якіх апрача дасягненняў ёсць шмат рознага роду цяжкасцей. Відаць, гэтай дзялянкай грамадскага жыцця не займаюцца там гмінныя камітэты партыі і таму няма чаго сказаць ім на гэтую тэму на такіх важных партыйных канферэнцыях. Культурная дзейнасць нясе шмат выхаваўчых элементаў, і таму нававыбраныя партыйныя камітэты павінны прысвячаць належную ўвагу і справам развіцця культурнай дзейнасці ў сваіх гмінах. **(мх)**

Аляксандр Грунтовіч, бацька дваіх дзяцей, але разведзены з жонкай, любіў свае прэтэнзіі да іншых людзей падмацоўваць небяспечнымі прыладамі. У жніўні 1985 года напаў з нажом на Мечыслава М. і вастрыё гэтага нажа ўбіў яму проста ў грудзі. Пасля лекары сцвердзілі, што А. Грунтовіч ахвяры свайго нападу прабіў сэрца, у выніку чаго наступіла гвалтоўнае ўнутранае кровацячэнне і мозг быў пазбаўлены кіслароду. Гэта стала непасрэднай прычынай смерці Мечыслава М.

Суд прыгаварыў Аляксандра Грунтовіча да дзесяці гадоў турэмнага зняволення і пазбавіў яго грамадзянскіх правоў на 5 гадоў.

Хто быў у Гайнаўцы, той ведае, што ў раёне чыгуначнай станцыі ўжо даўнавата ёсць там высокі мостевіядук для пешаходаў. Вось на гэтым мосце мінулым летам разыгралася чалавечая трагедыя. З яго вышыні проста на зямлю скінулі галавой уніз Аляксея К. Ад удару наступіў разлом асновы чэрапа і выскачылі ў яго мазгі, што было прычынай гвалтоўнай канчыны гэтага чалавека.

У гэтым злачынстве падазраваемы Пётр Х., Уладзімір К. і Мікалай Ш. Міліцыя сцвердзіла, што дзейнічалі яны пад уплывам алкаголю, а прычынай авантуры п'яніц былі задаўнелыя прэтэнзіі ў адрас забітага, што ён, мабыць, паведаміў міліцыю аб махлярствах і п'янстве некаторых чыгуначнікаў.

Гэтая справа ў наваколлі Гайнаўкі выклікала вялікае зацікаўленне грамадскасці. Гавораць пра яе ў кожнай вёсцы. Упершыню пачуў я аб гэтым забойстве ў Старым Беразове. Якраз бацькі, у якіх я знаходзіўся атрымалі ад свайго сына Мікалая ліст з турмы. Ён таксама западозраны ў гэтай п'янай бойцы, якая закончылася смерцю чалавека. Бацькі з пераканаццем даказвалі мне, што іх ужо жанаты сын ні ў чым не вінаваты, што яго зусім беспадстаўна арыштавалі. На тое яны і бацькі, каб так гаварыць. Мы пачакаем, што рашыць суд. Гэтая справа настолькі сур'ёзная, што разглядаць яе будзе Ваяводскі суд у Беластоку.

Судамір Параграфчык

клорных матываў ці пастаноў або з'яў.

Тут аднак трэба агаварыцца. Калі гаворым аб еўрапеізацыі беларускай літаратуры, дык тут як тэарэтычна, так і практычна Багдановіч быў наватарам. Такога ж аднак не можам сказаць аб паэце, калі гаворым аб ідэі фальклярызацыі беларускай паэзіі. Справа ў тым, што фальклорны матыў у беларускай нашаніўскай літаратуры быў вельмі інтэнсіўны. Выступаў ён у творчасці найвыдатнейшых тагачасных беларускіх пісьменнікаў Купалы, Коласа, Каганца, Гаруна.

Можам сказаць, што ідэя фальклярызацыі не ўносіла ў беларускую літаратурную практыку новых ідэй, а толькі падкрэслівала істотнасць і каштоўнасць таго, што ў гэтай літаратуры ўжо існавала.

Трэці пастулат Багдановіча ў нейкай ступені звязаны з другім, аднак у ніякім выпадку з ім не атаясамліваецца. Паэт зыходзіў з правільнага меркавання аб тым, што літаратура кожнага народу павінна адлюстроўваць не толькі душу народа, але і натуральнае асяроддзе, у якім гэты народ жыве і якое на яго душу ўплывае. Багдановіч сцвярджаў, што ўсе вялікія літаратуры адлюстравалі ў сваім змесце прыродную спецыфіку краін, у якіх яны развіваліся. Паэт лічыў, што англійская літаратура шырока адлюстравала стыхію мора, якая з'яўляецца найбольш характэрнай з'явай для Вялікабрытаніі.

У рускай і ўкраінскай літаратуры, паводле Багдановіча, дамінуе стыхія стэпу, бо якраз стэп — дамінуючая з'ява ў рускім і ўкраінскім пейзажы. У сувязі з тым, што для Беларусі найбольш характэрныя лясы і балоты, то якраз яны павінны стацца дамінуючым прыродным элементам у літаратуры. І зноў можам паставіць пытанне: як сам Багдановіч рэалізаваў у творчасці гэты пастулат? Трэба сказаць, што Багдановіч не быў у стане рэалізаваць у паэтычнай практыцы гэтай ідэі. Справа ў тым, што Багдановіч усяго толькі некалькі месяцаў у сваім жыцці прабываў у Беларусі. З гэтага вынікае, што ён не меў пастаяннага кантакту з беларускай прыродай і таму не ведаў глыбока яе спецыфікі. У такой сітуацыі не мог адлюстраваць усю складанасць і хараство беларускага пейзажу. Тыя беларускія пісьменнікі, якія пастаянна жылі на Беларусі, былі ў сітуацыі намнога лепшай, чым Багдановіч. Якраз таму прыродаапісальны струмень для прыкладу ў творчасці Коласа намнога больш аўтэнтычны і глыбінны, чым у Багдановіча. Зразумела, што такі стан рэчаў не дае нам падставы да якіх-небудзь прэтэнзій да Багдановіча. У такой сітуацыі няма віны паэта, гэта толькі яго бяда.

Па-за актуальнымі тэарэтычнымі праблемамі Багдановіч-крытык займаўся многа разоў аналізам беларускай нашаніўскай літаратуры і характарыстыкай яе паасобных прадстаўнікоў. Трэба сказаць, што амаль усе яго ацэнкі мелі вялікае значэнне не толькі ў тым часе, калі яны былі ім выказаны, але не страцілі сваёй каштоўнасці і сёння.

Багдановіч меў рацыю, калі пісаў, што беларуская літаратура з прычыны нацыянальнага зняволення не мела тых умоў для развіцця, якімі карысталіся літаратуры многіх іншых народаў. Адрадзіўшыся на пачатку XX стагоддзя, старалася яна як быццам бы кампенсаваць страчаны час і таму ў кароткі гістарычны перыяд паявіліся ў ёй тыя тэндэнцыі і моды, якія ў суседніх народаў развіваліся на працягу стагоддзяў.

Багдановіч як паэт і крытык закончыў сваё жыццё тады, калі большасць пісьменнікаў толькі яго пачынала. Не стала яго на дваццаць шостым годзе жыцця, на парозе інтэлектуальнай спеласці. Колькі ж яшчэ стварыў бы ён, калі б дажыў да сямідзесяці-васьмідзесяці гадоў?

Ужо шэсцьдзесят гадоў няма сярод беларусаў Багдановіча. Аднак чым больш прыбывае гадоў, якія нас аддзяляюць ад яго жыцця, тым вышэй узнімаецца над намі сцяг яго паэзіі. У гэтым і праяўляецца вялікасць паэта Максіма Багдановіча — Васілька Беларускага, які даказаў, што можна аставацца верным сынам Беларусі, знаходзячыся далёка ад яе прастораў.

А. Баршчэўскі

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ПРЫЕЗД МАЛАДОЙ У ДОМ МАЛАДОГА

Выезд маладых у дом маладога, як правіла, адбываўся ў панядзелак раніцай. Перад домам віталі маладых бацькі маладога ў акружэнні сваякоў і гасцей. З прыехаўшых вазоў раздавалася песня:

Вынось, маці, дзежку,
Прывёз сын нявестку —
Чы рада, чы не рада,
Прымай да сваго стада.

Найстарэйшыя жыхары гавораць, кто калісьці сапраўды выносілі і ставілі перад домам дзежку, на якую садзілі маладую і маладога. Аднак ужо ў міжваенны перыяд абрад гэты пачаў занікаць. Напамін аб дзежцы застаўся толькі ў песенных тэкстах.

З вёскі Плюцічы паходзіць свайго роду фальклорны шэдэўр — песня, у якой з выключнай паэтычнасцю і лаканічнасцю гаворыцца аб прыкметах маладой, якая параўноўваецца да пор года:

Одкрывай, матуля, ворота,
Сын прывёз нявестку,
як злота —
Хорошу, хорошу, як вэсна,
Працовіту, працовіту, як лето,
Богату, богату як осэнь.

Трэба заўважыць, што далёка не ўсюды так элегантна, так добразычліва віталі маладую ў новым доме. На пацвярджэнне сказанага прывяду некалькі куплетаў такога тыпу песень з Гайнаўшчыны і Бельшчыны.

Вынось, маті, дежку,
Прывёз сын нявестку,
Ні скрыні, ні пэрыны,
Ні з еі господыні.

* * *

Гоя, маті, гоя,
Прывёз сын гноя.
Ні хаты замэтаті,
Ні смэтя выкідаті,
Оно у ложку лежаті.

* * *

Выйді, маті, подывісе,
Што мы тобе прывэзлі —
Чы овэчку, чы тэля,
Чы нэвестку-крутэля.

Зразумела, што маладая не чулася найлепш, пачуўшы скіраваныя ў яе адрас песні такога тыпу. Тым болей, што быў гэта толькі ўступ да сапраўдных непрыемнасцей. Маладыя, зышоўшы з воза, спажывалі крыху хлеба, якім частавалі іх бацькі маладога. Пасля гэтага сімвалічнага пачастунку пачынаўся цэлы рад непрыемных экзаменаў, якім паддавалася маладая. І так, маладой давалі ў рукі вядро, каб яна прынесла вады са студні. Калі толькі маладая прыносіла ваду пад хату, зараз жа нехта з вясельнікаў выліваў ваду і маладая зноў была вымушана ісці за ёю. У некаторых вёсках — у залежнасці ад ступені зласлівасці кагосьці з гасцей, прыёмы з вадою паўтараліся і сем і восем разоў. Здзекі над маладой працягваліся і ў хаце. Для прыкладу, многа разоў вясельнікі раскідалі па хаце дровы, і маладая мусіла іх безупынна збіраць. Або яшчэ горш. Рассыпалі па хаце попел, і маладая была абавязана збіраць яго голымі рукамі. Здаралася, што ўручалі маладой паўгнілыя ніткі і прымушалі яе сшыць два кавалкі матэрыялу або тупым сярпом пераразаць жмут вОўны. Бадай што найцяжэйшай была яшчэ адна праверка. Госці кідалі ў рошчыну ў дзежцы малую манету і прымушалі маладую мясіць цеста так доўга, пакуль не знойдзе манету. Калі не знаходзіла, сабраныя лічылі гэта як праяў недалужнасці і недахопу спрыту. А трэба сказаць, што маладая практычна дзве ночы не спала, увесь час была напружана нервова, і ў такой сітуацыі не было ёй лёгка выказаць свой спрыт. Тым болей, што кожнае няўдачнае захаванне маладой сабраныя квітавалі куплетамі тыпу:

Не ўмее ні шыці, ні жаці,
Толькі ў ложку ляжаці.

Жыхарка вёскі Капітаншчыны, Анна Карпюк, такім чынам характарызуе гэты фрагмент вясельнай абраднасці.

„Ой, было цяжко ў гэты момант, калі ўжэ маладую прывозілі ў хату мужыка. Чаго там толькі не бывало! Ну, вано відомо, што разны людзі е на сеці. То і на тым веселі таксама было па-рознаму. Бывало, што калі маладая ўжэ прыедзе, то той-сёй там крышку ей дакучыт і ўсё. А бывалі і такія людзі, што просто, як свіня, так учэпяцца да маладое, што замучат яе да паўсмэрці. Ну хоць бы з тою вадою. Бывало, так збыткуют, што разоў дзесяць змусят біднягу да калодіца бегаць. А як толькі вэрнецца з вадою, то зараз знойдзецца якаясь брыда і зноў ваду вылие. Ну, а тое цесто нешчаснэ колькі трэба было папамасіць, каб урэшці тую капеечку знайсці! Бывало, адна такая маладая ўсміхаецца, а другая то і плача. А тыя госці, а ўжэ найбольш мужчыны, тольккі зубы скалят і, як жэрэбцы, ржат. Ну, але што ж тут парадзіш, так было ад вакоў. Ні на нас пачалоса вано. Але калі так падумаю, то ні на нас пачалоса, але на нас кончылаcо, бо ужэ сегодне то і нічого з гэтаго усяго не засталоса. А трэба ўсё-такі сказаць, што хоць вано той маладой і ні было лёгкó, то ўсё гэто было вэльмі цікаво, а ставрылі гэто нашы дзеды і прадзеды і трэба было іх шанаваці".

Вяртаючыся да здзекаў над маладой, варта падкрэсліць, што старшая яе дружка старалася як найхутчэй развесіць на сценах абрусы і макаткі. І калі ўжо гэта зрабіла, вясельнікі як бы трацілі цікавасць здзекамі над маладой, пачыналі аглядаць вышыўкі і вязанкі, ацэньваючы і каларыстыку ніцей, і тонкасць палатна, і кампазіцыю малюнкаў. Калі прывезеныя рэчы падабаліся, стараліся маладую падбадзёрыць песнямі тыпу:

Не бойсе, маладзіца,
Будзе табе ў нас добра,
Бо тут самы жорны мелют,
Сама ступа таўчэ.
З-пад печы вада цячэ,
Мядзведзь хлеб напечэ.

Калі разабрацца ў гэтым іранічным тэксце, дык не было ў ім вялікай надзеі на шчасце.

А. Баршчэўскі

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, паўгода ўжо мінула, як мы ходзім з Ленкай. Праўда, ёсць у яе двое дзяцей (з мужам яна разведзена), але мы вельмі пакахалі адзін другога. Кожны дзень мусілі быць разам і ў канцы канцоў я перайшоў жыць да яе. Мяне ж у хаце бацькоў нічога не трымала — я ж яшчэ нежанаты.

Тыдзень таму назад мой калега па працы запрасіў мяне на імяніны. Я, праўда, ведаў, што калісьці яго брат хадзіў з Ленкаю, а нават каля года жыў у яе. Але ж усё гэта было да мяне. Я, вядома, падзякаваў за запрашэнне і сказаў, што мы з Ленкаю будзем у яго на імянінах. Ленка мне столькі нараcказвала, які гэты брат майго сябра нягоднік і як ён апрацаваў ёй, што мне нават у галаву не прыйшло, што гэта нейкі падвох.

І толькі, калі мы прыйшлі на імяніны, то ў мяне адкрыліся вочы. Ленка і Данілка (брат майго сябра) не адрывалі адзін ад другога вачэй, а ў канцы канцоў прапалі недзе ў другім пакоі. Я вельмі знерваваўся, што іх так доўга няма, пайшоў шукаць Ленку і застаў яе ў абдымках Данілы. Вядома, за гэта я яе па галоўцы не пагладзіў, нагаварыў там рознага і, знерваваны, запатрабаваў, каб мы вярталіся дахаты. Ленка са мной згадзілася, і мы выйшлі раней за ўсіх.

Калі вярнуліся дахаты, было ціха і спакойна, бо дзяцей забрала да сябе Ленчына маці. І тады адбылася ў нас бурная размова. Я зразумеў, што ўсё тое, што было між намі на працягу гэтага года, калі яна гаварыла мне аб сваім каханні да мяне, было няшчырым, было ўцёкам ад крыўднай рэчаіснасці, бо Ленка Данілу вельмі кахала. А што ты думаеш пра гэта ўсё, Сэрцайка? Ці можна разлічваць пасля гэтага на каханне Ленкі і ці можа яшчэ штосьць быць паміж Ленкай і Данілам, калі яму ўсяго 19 год, а ёй ужо 27 і мае яна двое дзяцей? А я ж у яе ўзросце.

Міця

Міця! Думаю, што нешта перашкодзіла ў вялікім каханні Ленкі і Данілкі, але гарачыя пачуцці ў іх засталіся. Думаю, што Ленка, ідучы з табой на гэтыя імяніны, думала перш за ўсё аб тым, каб убачыць Данілу. Ды, думаю, і Данілка тут не без граху: ці не ён гэта падгаварыў брата, каб запрасіў на імяніны цябе, ведаючы што ты і так прыйдзеш з Ленкаю?.. У кожным разе ў гэтым іх каханні бачу нешта трагічнае, але, на жаль, чым больш яно трагічнае, тым каханне мацнейшае. Твой сябра, брат Данілкі, не павінен быў цябе запрашаць да сябе на імяніны, ведаючы, што гэта парушыць і твой спакой, і спакой яго сям'і. Бо не думаю, каб і яго бацькі былі задаволены з такога нешчаслівага кахання сына. Перспектывы гэтага кахання наогул нецікавыя. Здараюцца, вядома, выключэнні, але, як правіла, найбольшай перашкодай бывае не розніца ва ўзросце, а якраз чужыя дзеці, якіх жа іх маці кахае мо не менш ад гэтага хлопца.

Пасля гэтага факта ты, аднак, павінен зразумець, на чыім баку пачуцці Ленкі. А тое, што яна ў адносінах да цябе паслухмяная, можа сведчыць толькі аб тым, што адной, без мужчыны, ёй вельмі цяжка. А можа проста, як кажуць, яна хацела „заліць рабака" табою, бо была вельмі нешчаслівая, калі рассталася з Данілкам. І твой больш падыходзячы да Ленкі ўзрост, на жаль, не мае тут ніякага значэння.

Сэрцайка

СОННІК

51

Карункі — неспадзяваныя цяжкасці.
Карусель — ездзіць на ёй — зрабіць нейкае глупства.
Карціна — захапляцца ёю — клопаты, непрыемнасці; маляваць — удалая жаніцьба (замужжаства); рабіць замалёўку яе — развіццё уласных здольнасцей; знімаць яе са сцяны — няўдзячнасць; вешаць — атрымаць прызнанне ў людзей, пашана; купляць — уласная сям'я; бачыць — заказацца; мець прыгожыя ў сябе — цябе ашукаюць; бачыць, як малююць партрэт — доўгае жыццё таму, каго малююць; партрэт памёршага — благія звесткі; пашкоджаныя карціны — многа смутку і згрызот.
Карчма — вясёлая маладосць, шчаслівая старасць.
Карыта — перавага ў багацці.
Карэц (мерка на збожжа) — цяжкасці з харчамі.
Карэнне капаць — карпатлівая, цяжкая праца; спатыкацца аб іх — асцярожнасць у дзеянні; есці — здароўе; нюхаць — прыемнасць.
Каса (з валос) — не прыхіляйся асабліва хутка да навінак; доўгая — асмешышся ў кампаніі; плясці — лёгкадумнасць табе пашкодзіць; абрэзаць — сарваць карыснае знаёмства.
Каса (на грошы) — цябе акружаюць ворагі; адчыняць — багацце.
Каса (да травы) — нястачы табе не пагражаюць.
Касавокасць — няшчырасць, крывадушнасць.
Касец з касою — пагрозлівы непрыяцель.
Каска (матацыкліста, салдата) — цікавае адкрыццё; магутныя твой апякун.
Кастрат, еўнух — шчасце, поспех у жанчын.
Касцёл або царква — пацяшэнне ў смутку і бядзе; спевы ў іх — спроўнацца твае жаданні; разбураныя — нястачы.
Кат — хвароба; катаванні пераносіць — беспадстаўны недавер; бачыць катаванні — нешчаслівае каханне.
Катар (насмарк) — захварэеш працяглай хваробай.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Рыхтуемся да ёлкі

ПРЫХОДЗЬ, ЁЛКА!

Пачатак у папярэднім нумары

Пеця. Ты добры Лясун. А чаму ты такі страшны? Вунь якія ў цябе сукі тырчаць.

Лясун. Гэтыя сукі вясною зелянеюць. Як увесь наш лес, якому ты хацеў зрабіць крыўду.

Пеця. А што я такога зрабіў? Елку ж трэба недзе высекчы. Я старшыня ёлачнай камісіі.

Лясун. Калі ты старшыня ёлачнай камісіі, дык ты павінен ведаць, што для навагодняга свята елкі вырошчваюць у спецыяльных школках. А гэтыя, лясныя, нельга чапаць.

Пеця. А ў мінулым годзе Снягурачка нам лясную елку прывозіла.

Лясун. Снягурачка не член ёлачнай камісіі. Яна асаблівае стварэнне... Ну, пайду па лесе прайдуся. Можа, яшчэ каго спаткаю... *(Выходзіць.)*

Пеця. Нічога не скажаш, суровы дзядуля. Але дзе ж мне ўсё-такі елку ўзяць? *(Зноў бярэ пілу і, крадучыся, падыходзіць да елкі.)*

Голас Лесуна. Ты зноў за сваё?

Пеця спалохана адбягае далей.

Пеця. Усё бачыць! А Снягурачцы можна? *(Раптам падскоквае.)* Ой, што я прыдумаў! Мая сястрычка Таня рыхтуецца быць Снягурачкай, а касцюм у шафе вісіць! Я зараз! *(Выбягае).*

Паяўляецца Снягурачка.

Снягурачка *(спявае).*

Верыцца не верыцца,
Што вятрак зноў верціцца.
І схованка знойдзецца,
А там цацак мроіцца.
Ёлачку-зялёначку
Упрыгожыць мушу...
Ёлачка-зялёначка,
Я цябе не рушу.
Тут кожнае дзераўца
Можа мне даверыцца.
Гэй, вавёрка рыжая,
Цябе не пакрыўджу я!

На апошніх словах песенькі паяўляецца Лясун і ўважліва слухае Снягурачку, задаволена ківаючы галавой.

Лясун. Хораша спяваеш, прыгажуня!

Снягурачка. Здароў, добры Лясун!

Лясун. Здароў, здароў. І песенька твая добрая: „Елачку не рушу, вавёрку не пакрыўджу". Значыць, закон аб ахове прыроды ведаеш.

Снягурачка. А як жа! Я лес люблю!

Лясун. Любіш, любіш, а я вось чуў, што ў мінулым годзе елку без дазволу з лесу забрала.

Снягурачка. Як „без дазволу"! Хто табе сказаў?

Лясун. Сустрэўся тут мне адзін хлапчук. Пеця яго завуць.

Снягурачка. Ах, гэта Пеця? Мала таго, што непаслухмяны, яшчэ і ілгун!

Лясун. Вось і я падумаў, што няпраўду сказаў. Але па сваёй дабраце не пакараў яго. Наступны раз трапіцца, пакараю. А ты чаго адна па лесе ходзіш? А мо штосьці трэба?

Снягурачка. Трэба, добры Лясун, трэба. Дзед Мароз за цацкамі паслаў, яны ў лесе схаваны, а я з дарогі збілася.

Лясун. А ён цябе куды паслаў?

Снягурачка. Да ветрака. Толькі яго нідзе няма.

Лясун. Ай-яй-яй! *(У залу).* Дзеці, а вы бачыце вятрак?

Дзеці адказваюць.

І правільна, што не бачыце. Вятрак жа чароўны. Каб яго ўбачыць, трэба чароўныя словы сказаць.

Снягурачка. Ой, праўда! Яны ж у дзядулі Мароза ў плане былі напісаны, але я згубіла.

Лясун. Дык вось слухай! Толькі гэта трэба голасна сказаць.

Вятрак, вятрак,
Круціся, не ляніся,
Крыламі ўнізе,
Крыламі ўвысі
Ты перад намі
Пакажыся!

Снягурачка. А я разам з дзецьмі. *(У залу.)* Паможаце мне?

Дзеці з залы адказваюць. Снягурачка разам з залай паўтарае чароўныя словы. Пры апошнім слове на заднім плане паявіўся сілуэт ветрака.

Ой, глядзіце! А наступныя чароўныя словы я памятаю. *(Гаворыць, звяртаючыся да ветрака.)* Вятрак, вятрак, пакажы крылом, дзе цацкі ляжаць, пад якім кустом?

Вятрак паказвае крылом.
Дык вось куды трэба ісці.
Выходзяць.

Дзед Мароз *(уваходзячы).* Да чаго ж хутка бегае гэты сарванец! Іду па слядах, ніяк не дагоню! *(Глядзіць на ногі.)* Каб не збіцца! І Снягурачка да гэтага часу не вярнулася. *(У залу.)* Дзеці, вы не бачылі Снягурачку?

(Працяг на стар. 10)

Ева Сапяжынская з Курашава, Гражына Галаванчык з Клевікаў і Эля Раманюк з Чыжоў найлепш выступілі ў раённым дэкламатарскім конкурсе ў Гайнаўцы сярод дзяцей малодшых класаў.
Фота Я. Чэрнякевіч.

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Рыгор Барадулін

ШУКАЛІ КАЧАНЯ

І каля
Качана
Шукалі
Качаня,
І каля
Таўкача
Гукалі
Ўцекача,
Пакуль пра качаня
Сказала каццяня:
— Ягоныя сляды
Пабеглі да вады!

ФАРФОР

Кот вясёлы
Са стала
Скінуў вазу
На падлогу.
На стале
Адна была,
На падлозе
Стала многа.
Ды аб тым,
Што скінуў вазу,
Кот прызнаўся
Не адразу.
Зараз,
Гледзячы на двор,
Муркае:
— Фар-фор,
Фар-фор.

Станіслаў Шушкевіч

МЕСЯЦ

З-за узгорка, праз платы,
Выйшаў месяц залаты,
А над ім павісла хмарка.
Глянуў — зоркі свецяць ярка.
Лес і поле асвяціў,
Усё, як ёсць, пазалаціў.
Бачыць: спіць усё наўкола —
Гарады, пасёлкі, сёлы.
Рад спакою, цішыні,
Пазірае з вышыні.
Будзе ён свяціць бясконца,
Покуль спіць за лесам сонца.

Васіль Зуёнак

НЕПАСЕДА-ВЕСЯЛУН

— Ці ты зблізку, ці здалёк
Прыкаціўся, ручаёк?
Дзе ты быў і дзе ты жыў,
З кім гуляў і з кім дружыў?

Адказаў нам ручаёк:
— Я не зблізку, не здалёк,
Я з высокай хмаркі,
Што ляцела шпарка
Над палямі, над лясамі
І спынілася над вамі.

Вецер хмарку абярнуў —
Цёплы дождык сыпануў!

За струменьчыкам
струменьчык —
Дзе травінка, дзе каменьчык —
У абгонкі скок ды скок,
І радзіўся ручаёк.

Непаседа-весялун,
Гаманлівы булькатун —
Буду з вамі я гуляць,
Вам караблікі люляць!

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

КІЕЎСКАЯ РУСЬ

Заканчэнне.

Пачатак у папярэднім нумары

Потым Уладзімір набраў сабе іншых жонак, і Рагнеда моцна крыўдзілася на яго. Нават спрабавала зарэзаць мужа, але князь у апошні момант пазбег смерці. На запытанне, чаму адважылася на такое злачынства, княгіня адказала:

— Мне ўжо горка стала. Ты ж майго бацьку забіў і зямлю яго зняволіў з-за мяне, а цяпер не кахаеш мяне і дзіцятка нашае.

Разззлаваны князь усё ж рашыў пакараць яе смерцю. Загадаў ён ёй апранупца ў тое адзенне, у якім яна была ў час іхняга вяселля, і чакаць яго прыходу. Княгіня прыбралася ў багатую вопратку, Ізяславу ж дала ў рукі меч і наказала:

— Калі ўвойдзе бацька, тады выйдзі наперад і скажы: „Айцец, ты тут не адзін, я буду сведкам".

Сын зрабіў так, як казала маці, і збянтэжаны Уладзімір кінуў свой меч, загадаў сабрацца княжацкай радзе і расказаў ёй пра ўсё. Рада яму параіла:

— Не забівай яе дзеля гэтага дзіцяці, але аднаві яе бацькаўшчыну і аддай ёй з сынам.

Уладзімір паслухаў парады, аднавіў Полацкае княства і перадаў яго Ізяславу і Рагнедзе. Загадаў таксама збудаваць у Полацкай зямлі горад і назваў яго імем сына — Ізяслаўль".

Калі Ніна скончыла чытаць, настаўнік падзякаваў ёй і дадаў:

— Пасля Ізяслава ў Полацкім княстве панавалі яго сыны, унукі, праўнукі. Так аднавіўся і ўсталяваўся аж на тры стагоддзі род полацкіх князёў Рагвалодавічаў.

Тураўскае княства Уладзімір аддаў свайму сыну Святаполку.

Князь Уладзімір межы вялікай кіеўскай дзяржавы ўмацаваў магутнымі крэпасцямі.

Закончыўшы апавяданне, настаўнік запытаў:

— Якую тэму запішаце ў сшытках?

Міша запрапанаваў:

— Паўстанне Кіеўскай Русі — супольнай дзяржавы ўсходніх славян.

Усе згадзіліся.

Пытанні і заданні

1. Як князі Алег і Уладзімір стварылі Кіеўскую Русь?

2. Што вы ведаеце пра полацкую княгіню Рагнеду і яе сына князя Ізяслава?

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Мы хочам расказаць Табе, як рыхтуецца наш клас да свята „Андрэйкаў".

Дзяўчаты падрыхтуюць чай і пірожныя, а хлопцы задбаюць пра добрую музыку. У праграме прадбачваецца конкурс на найлепшы танец. Рыхтуем многа сцэнак, загадак, гумару і песень, а таксама іншых цікавых гульняў. Не абыдзецца ў гэты вечар без варажбы. Перад намі адкрыюцца таямніцы будучыні.

На наш урачысты вечар запрашаем Цябе, дарагая „Зорка".

Вучні 4 „Ц" класа
Падставовай школы № 3
у Бельску.

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

У панядзелак, 10 лістапада, нашу школу наведалі гарцэры з Варшавы. Іх візіт быў звязаны з Міжнародным годам Міру. На кожным паверсе нашай школы былі павешаны плакаты. Гэта была выстаўка плакатаў на тэму „Мір — найважнейшае дабро кожнага чалавека".

Гарцэры спявалі песні і дэкламавалі вершы аб міры. Кульмінацыйным пунктам было збіранне подпісаў за мір і грошай для галадаючых дзяцей Афрыкі і Азіі. Наш клас таксама далучыў свой голас у жаданне міру ва ўсім свеце і ўнёс сваю цаглінку ў тое, каб не бракавала хлеба ўсім дзецям.

Вучні 4 „А" класа
Падставовай школы № 3
у Бельску-Падляшскім.

СССР, 346905, Ростовская обл., Новошахтинск, ул. Радио, д. 26, кв. 4. Сикорако Наташе. 7 клас.

* ✲ *

СССР, 344020, г. Ростов-на-Дону, ул. Мелитопольская, 37. Проскуриной Маше. 6 клас.

* ✲ *

СССР, 346508, г. Шахты, Ростовской обл., пер. 1-й Милиционный, 84а, кв. 22. Новожиловой Майе. 7 клас.

Напішыце апавяданне па гэтай карціцы. За найлепшае апавяданне — цікавая беларуская кніжка.

ПРЫХОДЗЬ, ЁЛКА!

(Працяг са стар. 9)

Дзеці адказваюць.

У які, кажаце, бок пайшла? У той?

Паказвае ў бок, супрацьлеглы таму, куды пайшла Снягурачка. Ідзе забава з залай. Нарэшце Дзед Мароз высняе, куды пайшла яго ўнучка.

Правільна яна пайшла. Значыць, знойдзе цацкі. А мне трэба Пецю знайсці. Гэта, мабыць, цяжэй. І зноў вы тут адны застанецеся. Так быць не можа. Давядзецца зноў артыстаў клікаць на дапамогу.

Гэй, прашу наступны нумар,
Песню, жарт ці добры
вершык.
Падрыхтуйцеся на гумар.
А цяпер — выходзь,
хто першы!

На сцэну выходзяць артысты, якія ўдзельнічаюць у наступным нумары. Дзед Мароз прадстаўляе іх і пачынаюцца выступленні.

КАРЦІНА ТРЭЦЯЯ.

Дэкарацыя другой карціны. Убягае Пеця, засапаны, з вялікім мяшком за плячыма.

Пеця. Тут мяне ніхто не ўбачыць. Тут я і перапрануся. *(Развязвае мяшок.)* Карнавал у нашай Танькі толькі паслязаўтра будзе, а ў нас ёлка ўжо сёння. *(Выцягвае касцюм Снягурачкі.)* Зараз я ўміг перамянюся, тады кожная ёлка мая! *(Апранае шапку і кажушок Снягурачкі.)* Ну, чым я не Снягурачка? *(Аглядае сябе.)*

Добра знаюць усе дзеці,
Што я хлопчык,
Што я Пеця.
Але хітрыка адна —
Як правесці Лесуна.

(Дастае пілу і пачынае пілаваць елку. Раптам прыслухоўваецца.) Ой, нехта ідзе. Лясун цяпер мне не страшны. *(Глядзіць за кулісы.)* Снягурачка! Што рабіць? У адным прадстаўленні дзвюх Снягурачак не бывае. *(Хаваецца за дрэва.)*

Уваходзіць Снягурачка.

Снягурачка *(убачыўшы пакінутую Пецем пілу).* Ах, бедная елачка! Хтосьці хацеў яе спіліць!

Уваходзіць Лясун.

Лясун. Ага, папалася!

Снягурачка ад нечаканасці выпускае з рук пілу.

Снягурачка. Гэта не я...

Лясун. Выходзіць, што не Пеця ілгун, а ты...

Снягурачка. Гэта не я, добры Лясун.

Лясун. А вось мы зараз праверым. *(Дастае лупу і, падражаючы дэтэктыву, „вывучае" месца злачынства.)* Выглядае на тое, што і сапраўды не ты. Вось кавалачак футра, але не ад твайго кажушка. Сляды гінуць вунь каля таго дрэва. Злачынца быццам праз снег праваліўся. Ну, нічога, усё роўна ад мяне не схаваецца. А ты цацкі знайшла?

Снягурачка *(паказвае мяшок).* Вось яны!

Лясун *(заглядае ў мяшок).* Добры падарунак дзецям. А цяпер хадзі, я табе пакажу, які будзе мой падарунак дзецям.

Снягурачка. А які?

Лясун. Хадзі, хадзі... *(Выводзіць Снягурачку.)*

Пеця асцярожна выходзіць з-за дрэва і зноў падкрадаецца да ёлкі.

Пеця. Цяпер ужо ніхто мне не перашкодзіць.

Насустрач Пецю з-за куліс выходзіць Дзед Мароз.

Дзед Мароз *(убачыўшы Пецю, радасна).* Снягурачка!.. А дзе ж цацкі?

Пеця разгублена аглядаецца і паказвае на пакінуты Снягурачкай мяшок.

Пеця. А... я... вось яны!

Дзед Мароз *(падазрона)* Нешта ў цябе, Снягурачка, голас нейкі не такі?

Пеця. Я вады са студні напіўся, гэта значыць, напілася. Прастудзілася.

Дзед Мароз. Ну, ну!

Пеця. Я больш не буду... Хадзі хутчэй з гэтага лесу. *(Бярэ мяшок з цацкамі і хоча пайсці.)*

Дзед Мароз. Пачакай, а дзе ж твае коскі?

Пеця. А я пад хлопца падстрыглася. Гэта модна.

Дзед Мароз. А калі ж ты іх абрэзала?

Пеця. А... толькі што, дзядуля.

Дзед Мароз. Толькі што? Дзе ж ты ў лесе ножніцы ўзяла?

Пеця. А я... я... пілой адпілавала. Вось яна! *(Паднімае пілу.)*

Дзед Мароз. Вось дык навіна! *(У залу.)* Дзеці, хіба ж валасы пілой адпілоўваюць?

Дзеці адказваюць.

Голас Снягурачкі. Дзядуля Мароз, ау!

Дзед Мароз. Хто гэта мяне кліча? *(За кулісы.)* Хто ты?

Голас Снягурачкі. Гэта я, Снягурачка.

Дзед Мароз. Яшчэ адна Снягурачка! Нічога не разумею! *(У залу.)* Дзеці, ці ж бываюць дзве Снягурачкі!

Дзеці адказваюць.

У гэты час Пеця за спіной дзядулі хуценька пераапранаецца.

Дзед Мароз *(за кулісы).* Ану, пакажыся, якая ты Снягурачка!

Уваходзіць Снягурачка.

І сапраўды!.. А ў нас ужо ёсць Снягурачка.

Снягурачка. Ой, і жартаўнік жа ты, Дзядуля Мароз! Дзе ж яна, твая Снягурачка?

Дзед Мароз. Як дзе? *(Паварочваецца і са здзіўленнем глядзіць на Пецю.)* А, Пеця! Значыць, гэта ты толькі што быў Снягурачкай.

Пеця. Не, я быў Снягурчыкам. Я хацеў елку раздабыць.

Лясун *(уваходзіць з елкай)* І не проста раздабыць, а высекчы без дазволу.

Дзед Мароз *(злосна).* Без дазволу?

Снягурачка. Дзядуля Мароз, а добры Лясун вунь які нам падарунак прынёс! *(Паказвае на елку.)*

Лясун. Сам выгадаваў у школцы...

Снягурачка. А я цацкі раздабыла.

Заканчэнне ў наступным нумары.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 19 XII — 8.10 Hist. kl. VII. 9.00 Wokół nas kl. II—III. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Europejska historia" — radz. film fab. 11.40 Lustro, lustro — film dok. 12.00 J. pol. kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Prod. rośl. 14.00 TTR — s. I Prod. zwierz. 14.30 TV Kurs Rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą — Elementy informatyki. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit — teleturniej. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.40 Mieszkać. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Europejska historia" — film fab. radz. 22.00 DT. 22.25 Zawsze po 21-ej. 23.05 DT. 23.10 „Hipnoza przed sądem" — film dok.

Sobota 20 XII — 7.10 TTR — s. III Fiz. 7.40 TTR — s. III Biol. 8.00 Pr. dnia. 8.15 Tydzień na działce. 8.45 Kino lektur szkolnych. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.20 Wędrówki dalekie i bliskie (2) — serial dok. RFN. 12.00 W świecie ciszy. 12.30 Studio Sport. 14.00 Za kierownicą. 14.30 Militaria, nowoczesność, obronność. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu współczesnego: A. Czechow — „Wujaszek Wania". 17.15 Los. Dużego Lotka. 17.30 Studio Sport — Trans. z hokeja na lodzie w ramach turnieju Izwiestii. 18.20 Kram. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt 19.30 Dziennik. 20.00 „Baryton" — film pol. 21.35 Czas. 22.05 Siedem dni na świecie. 22.15 DT. 22.25 Sportowe rytmy tygodnia. 22.55 Kino nocne: „Wdowy II" (2) — serial ang.

Niedziela 21 XII — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Blok pr. rolnych. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Koralowa wyspa" (6). 10.30 DT. 10.35 „Biologia morza" (3) — serial przyrodn. RFN. 11.05 „Przyłbice i kaptury" (5) — serial pol. 12.00 Poranek symfoniczny. 13.00 Siedem anten. 13.40 Studio im. A. Munka przedstawia. 14.00 TV Koncert Życzeń. 14.45 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci: E. Bussold — „Największy krasnal świata". 15.55 Polityka i obyczaje. 16.15 Tel. film dok. — „Warszawa 1925—1928". 16.55 Kabaret Olgi Lipińskiej. 17.50 Studio Sport. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Alternatywy 4" (4) „Profesjonaliści" — serial pol. 21.00 Pegaz. 21.50 Klub Międzynar. 22.20 Sportowa Niedziela. 22.55 DT.

Poniedziałek 22 XII — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s I Biol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Zwierzyniec. 16.40 „Przyjaciele Zielonej Doliny". 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 18.00 „Kobieta za ladą" (1) — serial czeski. 18.50 Witryna. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon (1). 20.15 Teatr TV na świecie: W. Szekspir — „Wesołe kumoszki z Windsoru" — spektakl TV ang. 22.05 DT. 22.25 Rozmowa na telefon (2). 22.40 „Wesołe kumoszki z Windsoru" (2). 23.35 DT.

Wtorek 23 XII — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Ostatni cywil". 11.30 Poradnik Domatora. 11.50 „U Indian w Meksyku" (4) — film dok. RFN. 13.30 TTR — s. III Mech. rol. 14.00 TTR — s. III Hod. zwierz. 15.50 Kim być — pr. dla maturzystów. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna. 16.50 Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gazeta rolnicza. 18.00 TV Informator Wydawniczy. 18.20 Radar. 18.35 Tel. film dok „Polscy konserwatorzy w Phnom-Penh" 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika zdrowego człowieka. 19.30 Dziennik. 20.00 Konferencja prasowa Rzecznika Rządu. 20.15 „Ostatni cywil" — film franc. 21.40 DT. 22.00 Wieczór z Pegazem 23.30 DT.

Środa 24 XII — 9.00 „Historia żółtej ciżemki" — film fab. prod. pol 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Tik-Tak. 17.05 Los. Ex. i Super Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Wcześnie urodzony" — film TP. 18.30 „Oratorium Wigilijne" — film dok. TP 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Alternatywy 4" (5) — serial pol. 21.00 Kolędy polskie — śpiewa K. Krawczyk. 21.30 Proponujemy, zapraszamy. 21.35 „Walczący samotnik" — tel. film dok. 22.35 Kolędy i pastorałki. 23.00 „Edith i Marcel" — film fab. prod. franc. 1.35 Kolęda.

Czwartek 25 XII — 8.35 Pr. dnia. 8.40 Dla młodych widzów: „Baśń o carze Sałtanie". 9.35 Gość Świąteczny. 10.40 W starym kinie: „Zabawka" — pol. film arch. 11.05 Życzenia z różnych stron kraju. 11.35 TV Koncert Życzeń. 12.35 Wielka msza c-moll Mozarta w Bazylice św. Piotra w Rzymie. 13.15 Gość Świąteczny. 13.20 Teatr dla dzieci: B. Hertz — „Czupurek". 14.10 Film dok. 14.45 Poradnik Świąteczny. 15.30 „Bostończycy" — ang. film fab. 17.30 Gość Świąteczny. 17.35 „Białe panny" — film dok. 18.00 „Walczący samotnik" cz. II. 18.55 Gość Świąteczny. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik 20.00 „Bankierka" — franc. film fab. 22.05 Z kabaretu „Szpak" — spotkanie II. 23.05 Proponujemy, zapraszamy. 23.10 Sportowe rewie. 0.10 Kino nocne: „Wdowy" (3) — ang. serial krym. 1.00 Kolęda.

Bielsk Podl. Madina — pol. 22—23. Katapulta — czes. 24—26.

Czeremcha Srebrna maska — rum. 24. Inne spojrzenie — węg. 27—28.

Hajnówka Ucieczka w noc — USA 22—23. Trzy stopy nad ziemią — pol. 24—26. Rajska jabłoń — pol. 27—28.

Michałowo Głupcy z kosmosu — ang. 23—28.

Mielnik Głupcy z kosmosu — ang. 24—28.

Milejczyce Zapis zbrodni — pol. Jutro się policzymy kochanie — czes 24—28.

Nurzec To tylko rock — pol. 24. Skarb na wyspie — rum. 25—26. Chciałbym się zagubić — pol. 27—28.

Orla Tajemnice rodzinne — radz. Szpinak czyni cuda — czes. 24—28.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца усх.-зах	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**21**	**8**	**Тамаша, Северына**	**Патапа, Анфісы**	**7.42-15.25**	**20.29-11.04**
панядзелак	22	9	Зенана, Ганараты	Анны	7.43-15.26	21.45-11.17
аўторак	23	10	Вікторыі, Славаміры	Ангеліны, Міны	7.43-15.26	23.01-11.27
серада	24	11	*Адама, Евы*	Данілы, Нікана	7.44-15.27	0.00-11.37
чацвер	**25**	**12**	**Божае Нараджэнне**	**Спірыдона, Аляксандра**	**7.44-15.28**	**0,18.-11.48**
пятніца	**26**	**13**	**Шчэпана, Дзіяніза**	**Яўгена, Арсеня**	**7.44-15.28**	**1.40-12.00**
субота	27	14	Яна, Максіма	Калініка, Апалона	7.45-15.29	3.07-12.15

ГАДАВІНЫ

150 год таму назад

27.12.1836 г. нар. дзеяч польскага і міжнароднага рэвалюцыйнага руху Валеры Врублеўскі (пам. 5.8. 1908 г.), працаваў у лясной школе ў Саколцы, разам з К. Каліноўскім выдаваў „Мужыцкую праўду", актыўна ўдзельнічаў у паўстанні 1863 г. на тэрыторыі сённяшніх Беласточчыны, Гродзеншчыны і Брэстчыны, пасля ўпадку паўстання ўцёк за мяжу і ўключыўся ў рэвалюцыйны рух у краінах Заходняй Еўропы, быў генералам славутай Парыжскай камуны, сябраваў з К. Марксам і Ф. Энгельсам.

90 год таму назад

21.12.1896 г. нар. савецкі і польскі ваенны дзеяч Канстанцін Ракасоўскі (пам. 3.8. 1968), Маршал Савецкага Саюза, двойчы Герой Савецкага Саюза, удзельнік найважнейшых бітваў Савецкай Арміі ў апошнюю вайну, міністр абароны Народнай Польшчы, аўтар успамінаў „Салдацкі абавязак" (выйшлі з друку ў 1972 г.).

60 год таму назад

26.12.1926 г. вышаў на экраны першы беларускі мастацкі фільм „Лясная быль", рэжысёр — Ю. Тарыч.

27.12.1926 г. нар. беларускі мастак кіно Уладзімір Дзяменцьеў, падрыхтаваў мастацкае афармленне беларускіх фільмаў: „Вуліца малодшага сына" (1962), „Трэцяя ракета" (1963), „Я, Францішак Скарына" і інш.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Міністэрствы адказваюць • Не ўсё залатое, што блішчыць • Алесь Барскі аб самаедстве • Няўжо Бог не любіць беларускай мовы? • А ўсё каб нязгода! • З-пад Пілатоўшчыны ў Парыж • Партыя ў вёсцы • Уха • З суда • Загадка на могільніку ў Кнаразах • Беларускі фальклор і беларуская кухня • Сардэчныя тайны і соннік • „Зорка" • Што-дзе-калі • Песня „На вуліцы мокра" • Гумар

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Odpowiadając na notatkę zamieszczoną w tygodniku „Niwa" w numerze z dnia 5 października br. a dotyczącą problemu opuszczania i dewastacji budynku poszkolnego we wsi Szczyty-Dzięciołowo Urząd Gminy w Orli uprzejmie wyjaśnia:

Budynek po byłej szkole został przeznaczony na świetlicę wiejską i klub „Ruchu". Świetlica wiejska wykorzystywana jest przez mieszkańców obu wsi tj. Szczyty-Dzięciołowo i Szczyty-Nowodwory na odbywanie zebrań wiejskich i imprez artystycznych. Opiekę nad świetlicami wiejskimi przyjęły Rady Sołeckie, które dysponują funduszami przeznaczonymi na wszelkiego rodzaju remonty. Przeprowadzono rozmowę z przewodniczącym Rady Sołeckiej wsi Szczyty-Nowodwory Ob. Piotrem Bierozą, który zobowiązał się do złożenia zamówienia na nowe drzwi do Gminnej Spółdzielni „SCh" w Orli. Jednocześnie przewodniczący Rady Sołeckiej oświadczył, że w najbliższym czasie planuje się remont świetlicy wiejskiej.

Sekretarz Urzędu Gminy w Orli
mgr **Konstanty Kaponow**

НОВЫЯ ПАЧАКАЛЬНІ

Сёлета ў Нараўчанскай гміне пабудавалі дзве прыгожыя пачакальні на аўтобусных прыпынках ПКС у Гушчэвіне і Скупаве. Пачакальню будуюць чыгуначнікі з Плянты.

У пачатку лістапада бягучага года пачалі пабудову пачакальні жыхары Новага Ляўкова. У суботу, 8 лістапада працавала больш дзесяці чалавек, у тым ліку солтыс Міхал Болбат і пяць столяраў: Ян Стоцкі, Кастусь Целушэцкі, Аляксандр Максімюк, Раман Крышань і Мікалай Ігнацюк. Шмат папрацавалі таксама Аляксей Максімюк, Мікалай Сахарчук, Яўген Харкевіч і Анатоль Несцярук з Ляўкова ды Мікалай Хаманюк з Лазовага. **(яц)**

УВАГА, УЖО ПРАЗ ДВА ТЫДНІ...

...апублікуем Каляндар „Нівы" на 1987 год. Як заўсёды — з праваслаўнымі святамі і імянінамі. Просім паведаміць аб гэтым сваіх суседзяў і знаёмых.

Падзяка

Гэтым вельмі дзякую я прыватным асобам і ўстановам, якія віншавалі мяне з трыццацігоддзем літаратурнай работы і пяцідзесяцігоддзем жыцця.

Сакрат Яновіч

Галоўнае праўленне БГКТ арганізуе 31.12.86 г. **навагодні баль.** Іграць будзе славуты калектыў „Дубіны". Білеты можна набыць у ГП БГКТ, вул. Варшаўская 11 у гадз. 8^{00} — 15^{00}. Інфармацыі па тэлефону 317-18

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы
у клубе БГКТ у Бельску вуліца Міцкевіча 50/54
у клубе БГКТ у Гайнаўцы вуліца Вызвалення 6
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах
у Саколцы вуліца Варынскага 1
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.

Тэлефон 28 89

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

АДРАС РЭДАКЦЫІ:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 130 zł; półr. 260 zł; rocznej 520 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch";
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 1999/86 r. Nakład 5000 egz. R-3

СЛУХАЕМ І СПЯВАЕМ

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкім радыё ў суботу 20 снежня а 18-й гадзіне.

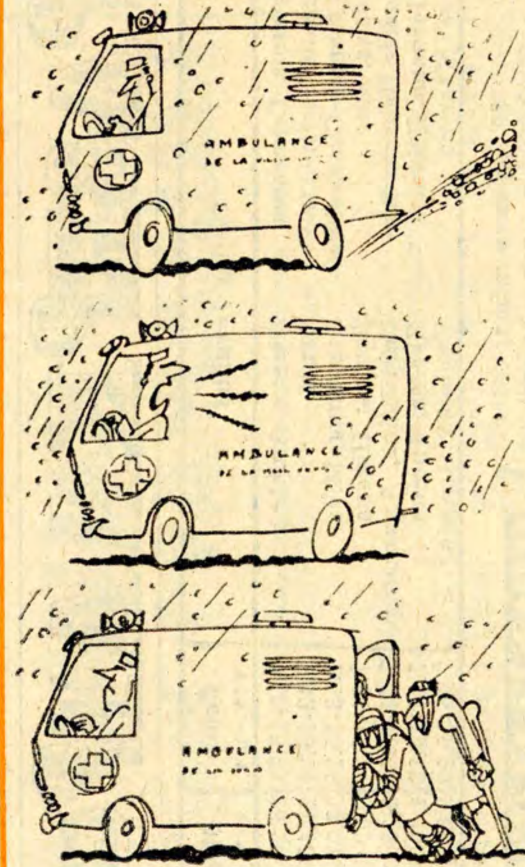
РЭЧАНЬКА
(З рэпертуару Фёдара Мікуліча)

Ой, рэчанька, рэчанька,
Чаму ж ты не поўная?
Люлі, люлі, люлі,
Чаму ж ты не поўная?

Чаму ж ты не поўная,
З беражком не роўная?
Люлі, люлі, люлі,
З беражком не роўная?

А як жа мне поўнай быць,
З беражкажі роўнай плыць?
Люлі, люлі, люлі,
З беражкамі роўнай плыць?

Янка коніка паіў,
Маня воду чэрпала.
Люлі, люлі, люлі,
Маня воду чэрпала.

Елка ў тыграў.

НА КАНЦЭРЦЕ

— Чаму гэты саліст, спяваючы, глядзіць на столь?

— Мае ўражлівую душу і не можа глядзець, як мучацца слухачы.

ІДЭАЛЬНЫ СЯРЖАНТ

Малады салдат радавы Абразко ў адкрытай гутарцы з саслужыўцамі заявіў:

— Наш сяржант быў бы ідэальным начальнікам, калі б не патрабаваў ад нас, каб мы былі ідэальнымі падначаленымі.

НАВІНА

— Чулі, кума?

— Чула, як не чуць! Уся вёска гаворыць!

— Уся вёска?

— Усе, ад старога да малога.

— А пра што?

— Скажыце, буду ведаць.

ТАКСАМА СЛУЖЫЛА

Бабуля прыехала з сяла ў горад і чытае ўнучцы казку пра Івася-Цялесіка:

— Распаліла Баба-Яга печку і загадала Івасю на лапату сесці...

— Бабуся, а што такое лапата?.. — спытала ўнучка.

— Вось паедзеш у сяло, я табе пакажу лапату! — сказала бабуля.

Дзяўчынка здзіўлена паглядзела на сваю бабулю і са страхам спытала:

— А ты што, таксама калісь Бабай-Ягой служыла?..

ЗАБАРОНЕНА

У час сваркі жонка запальчыва крычыць:

— Ужо лепш бы я выйшла замуж за чорта, чым за цябе!

— Гэта выключана, — парыруе муж. — Шлюбы паміж найбліжэйшымі сваякамі забаронены.

Скардзіўся лекару на страту памяці, а выпіваць ніколі не забываў.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

На калядным кірмашы сілач дэманструе сваю моц.

— Хто выцісне з гэтага лімона хоць кроплю соку пасля мяне, атрымае сто долараў! — аб'яўляе ён.

Шчупленькі чалавечак з публікі бярэцца пабіць рэкорд і, не асабліва напружваючыся, выціскае з лімона паўшклянкі соку.

— Нічога дзіўнага, — гаворыць ён. — Вось ужо трыццаць год, як я працую зборшчыкам падаткаў.

✲

— Няшчасны Чэзарэ! Ад яго ўцякла жонка, не пакінуўшы яму ні сольдзі!

— Ну, я, бадай, яшчэ больш няшчасны: мая жонка не пакідае мне ні сольдзі, ды яшчэ і ўцякаць ад мяне не збіраецца.

✲

У хірурга:

— Сястра, што ў нас сёння?

— Два лёгкія выпадкі — аўтамабільная катастрофа, вытворчая траўма — і, адзін цяжкі — муж, які адмовіўся мыць посуд.

ПЕРАМЕНЫ

Начальнік главка Хітрагляд
Кіруе адмыслова:
Па кадрах настрачыў загад
У знак перабудовы.
Там, дзе сядзелі брат і зяць,
Сват з кумам там ужо
сядзяць.
А дзе сядзелі кум і сват —
Занялі месцы зяць і брат.

Васіль Маеўскі

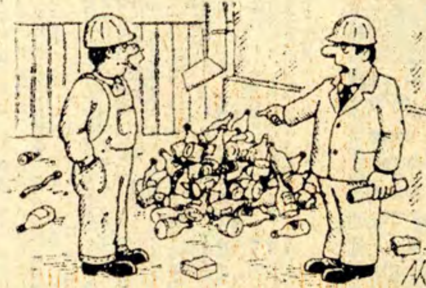
З „Весніка Задрыповіі"

СПАРТЫЎНАЕ ЖЫЦЦЕ

Ніколі не ставіць сябе над калектывам фігурыст-адзіночнік Д. Дзвынкевіч. За пятнаццаць год выступленняў ён яшчэ ні разу не ўзнімаўся на п'едэстал.

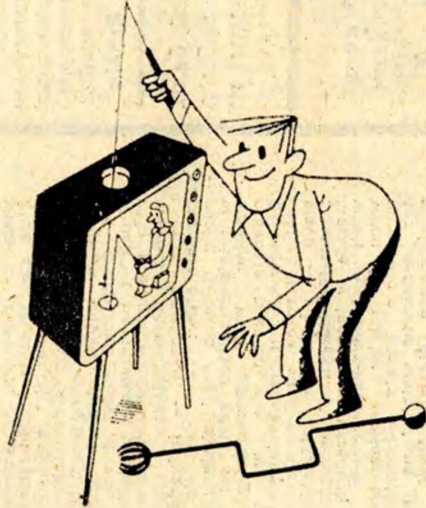
БАНТОН

Калі позна вечарам сусед за сцяной уключыў магнітафон, а ў вас магнітафона няма — уключыце адначасова палацёр, пральную машыну і пыласос.

Аб'ект будзем здаваць у дзве чаргі. У першую — здамо пляшкі!

КУРЬЁЗЫ

ЭМАНСІПАЦЫЯ

Пратэстуючы супраць жаночага нераўнапраўя англічанка Ліба Кроал стала майстрам спорту па дзюдо і іншых прыёмах барацьбы. І гэта не толькі для таго, каб даць добрую аплявуху і паставіць на месца нейкага няпрошанага надакучлівага кавалера. Ведаючы, што традыцыйнымі „гарыламі" (целаахоўнікамі) важных персон з'яўляюцца, як правіла, мужчыны, Ліба Кроал вырашыла, што і яна будзе ніколькі не горш у гэтай ролі. Яна працавала ў якасці асабістага ахоўніка ў вядомых зорак эстрады. І ў рэшце рэшт пайшла працаваць „выкідалам" у начны клуб Хенан у Лондане. І трэба сказаць, што вельмі добра ўпраўляецца з упартымі гасцямі, хаця і не любіць хваліцца сваімі спартыўнымі прыёмамі.

— Я не заўсёды лічу патрэбным выкарыстоўваць сілу, — сціпла кажа яна. — Часцей за ўсё я жартам выгурваю хуліганаў вон дзякуючы майму абаянню...

Абаянне абаяннем, а лонданскія выпівакі добра ведаюць яе „жарты", пасля якіх доўга баляць суставы.

Калі пры сустрэчы з ворагам ты не закасваеш рукавы, значыць, у цябе рукі кароткія.